

Upravnništvo: Ljubljana, Pucinijska
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucinijska
ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42

Računi pri post. ček. zavodu: Ljubljana
št. 17.749

IZKLUČNO ZASTOPSTVO za ogla-
se iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno L. 12.—
za inozemstvo pa L. 22.80

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5,
telefon 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A.
Milano

Navi nemiche affondate

Con due siluri fu colpito un incrociatore e con un siluro un cacciatorpediniere — Un sommergibile operante in Atlantico ha affondato tre piroscafi nemici per complessive 25 mila tonnellate

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data 10. novembre 1941/XX. Il seguente bollettino di guerra n. 526:

Uno dei nostri convogli in navigazione nel Mediterraneo centrale è stato attaccato nella notte sul nove da una divisione navale Britannica. I piroscafi colpiti sono successivamente affondati. Dei nostri cacciatorpediniere di scorta lanciati all'attacco con siluri due sono affondati, un altro colpito, è rientrato in porto senza gravi avarie. Gran parte dei naufraghi è stata salvata. All'alba, nostri aerosiluranti al comando dei tenenti piloti Ardito Cristiani, Emilio Juzzolino e Adone Venturini hanno attaccato le unità nemiche, colpendo con due siluri un incrociatore e con un siluro un cacciatorpediniere. Gli aerosiluranti hanno abbattuto due velivoli di scorta alla formazione navale avversaria. Un

altro apparecchio è stato abbattuto da nostro aereo da ricognizione marittima.

Incursioni aeree nemiche sulla Campagna e sulla Sicilia; si lamentano 10 morti e 25 feriti a Napoli, dove un apparecchio colpito dalle batterie contraeree è precipitato in mare; a Messina qualche ferito.

In Africa settentrionale e orientale nulla di notevole sui fronti terrestri. Apparecchi tedeschi hanno attaccato apparecchi difensivi sulla piazza di Tobruk con buoni effetti.

Un nostro sommergibile operante in Atlantico, al comando dal tenente di vascello Giuliano Prini ha affondato tre piroscafi nemici per complessive 25 mila tonnellate. Con questa azione i nostri sommergibili in Atlantico hanno sorpassato 500 mila tonnellate di naviglio nemico affondato.

Potopitev sovražnih ladij

Z dvema torpedoma je bila zadeta križarka, z enim torpedom pa rušilec — Podmornica v Atlantiku je potopila tri sovražne ladje v skupni tonaži 25.000 ton

Glavni stan Italijanskih Oboroževalnih Sil je objavil 10. novembra naslednje vojno poročilo št. 526:

Neki naš konvoj je bil na plovbi v srednjem Sredozemlju v noči na 9. t. m. napaden od britanske pomorske divizije. Zadete ladje so se kasneje potopile. Od naših rušilcev v spremstvu, ki so se vrgli v napad s torpedi, sta bila dva potopljena, tretji, ki je bil zadet, pa se je vrnil v luko brez velikih poškodb. Velik del brodomorcev je rešen. Ob zori so naša torpedna letala pod poveljstvom poročnikov pilotov Ardito Cristiani, Emilia Juzzolina in Adona Venturini napadla sovražne enote ter zadela z dvema torpedoma eno križarko ter z nadaljnjim torpedom še en rušilec. Torpedna letala so sestrelila dve letali v spremstvu sovražne pomorske formacije. Nadaljnje letalo je sestrelilo naše pomorsko izvidniško letalo.

Sovražni letalski poleti nad Kampanijo in Sicilijo: Beležiti je 10 mrtvih in 25 ranjenih v Neaplju, kjer je sovražno letalo, zadeto od protiletalskega topništva, tresčilo v morje; v Messina nekaj ranjenih.

V severni in vzhodni Afriki nobenega pomembnega dogodka na kopnih bojiščih. Nemška letala so napadla obrambne naprave v Tobruku z dobrimi učinki.

Naša podmornica, ki je operirala na At-

lantiku pod poveljstvom fregatnega poročnika Giuliana Prini, je potopila tri sovražne ladje s skupno tonažo 25.000 ton. S to akcijo so naše podmornice na Atlantiku potopile skupno že nad 500.000 ton sovražnega brodomorja.

Bombardiranje tobruških utrd

Berlin, 10. nov. d. Dne 8. novembra so nemška sturmoglavna letala z bombami težkega kalibra obsula britanske poljske postojanke na fronti pri Tobruku. Več trdnjavskih naprav je bilo porušeni. Sovražnik je utrpel znatne izgube na ljudeh in materialu. Naslednjo noč so nemška borbena letala z rušilnimi in zažigalnimi bombami uspešno napadla britanska letališča urejena vzhodno od Marsa Matruha.

Onemogočena angleška izvidniška akcija

Berlin, 10. nov. d. Kakor objavlja nemški poročevalski urad, so 7. novembra nemške in italijanske čete v severni Afriki zadale na britansko patrolo jugovzhodno od Sol Halfaja. V borbi, ki se je razvila, je bilo več britanskih vojakov ubitih, nakar so se od nemškega ognja razbite sovražnikove enice umaknile.

Izseljevanje Angležev iz Sanghaja

Singhaj, 10. nov. s. Angleži, ki prebivajo v Sanghaju, so prejeli poziv, naj takoj zapuste mesto. Prav tako so tudi ameriški državljani v Guanu prejeli ukaz, naj se vrnejo v domovino. Tudi Američani v Tokiju se vračajo domov in je njihovo število od 1000 padlo že pod 200. Ameriške paroplovne družbe potrjujejo, da ni pričakovati nobenega ameriškega prekoceanskega parnika v Sanghaju.

Kitajski listi objavljajo vest, da so oblasti na Filipinih opozorile, da so bile položene v zalivu pri Manilli mine.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 10. nov. d. V noči na ponedeljek so nemška borbena letala v mnogih zaporednih valovih napadla neko britansko luko v jugovzhodni Angliji. Kakor javljajo s pristojnega vojaškega mesta v Berlinu, je ta luka v vojaškem pogledu zelo važna v britanski osrbovalni organizaciji. Vreme je bilo za napad posebno ugodno. Ob dobri talni vidljivosti so nemški piloti opazovali izbruh razsežnih požarov in eksplozije med pristajalnimi napravami.

Berlin, 10. nov. d. V noči na ponedeljek so britanska letala preletela severozapadno Nemčijo. Bombe, ki so jih metala sovražna letala, niso povzročile niti vojaške škode, niti škode na vojnogospodarskih napravah. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj žrtev, mrtvih in ranjenih.

Berlin, 10. nov. d. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, je britansko letalstvo v okviru svojih akcij nad zasedenimi pokrajinami med 7. in 9. novembrom izgubilo 60 letal. Nad 300 britanskih pilotov in letalcev se s teh akcij ni moglo vrniti na svoja oporišča.

Stockholm, 10. nov. s. Angleški letalski polet nad nemško ozemlje v noči na soboto so pomenili za Anglijo in angleško letalstvo pravo katastrofo. Poročila iz Londona iz angleških virov priznavajo namreč, da so Angleži izgubili 37 letal.

Že 3.632.000 sovietskih vojakov ujetih

Zasledovanje sovietskih zaščitnic na Krimu — Hudo bombardiranje Sevastopola in Moskve — Proder skozi sovjetske postojanke pri Volhovu na severnem bojišču

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:

Na Krimu so bile vzhodno od Sevastopola in zapadno od Kerče trdovratno se upirajoče sovražne zaščitnice potpisane nadalje nazaj. Silni letalski napadi so bili usmerjeni podnevi in ponoči proti Sevastopolu, kjer so nastali večji požari v zalozah petroolja in v skladiščih. V luki pomorske utrdbe sta bili z bombnimi zadetki hudo poškodovani sovjetska križarka in velika trgovska ladja.

Med Doncem in Volgo ter na področju pri Moskvu je uničilo letalsko orožje veliko število sovietskih transportnih ladij. Močnejši oddelki bojnih letal so metali na Moskvu rušilne in zažigalne bombe.

V toku med Ilmskim in Ladoškim jezerom preko vojnova izvršenih operacij so zavzeli, kakor je bilo javljeno že s posebnim poročilom, pehotni in oklopni oddelki v noči na 9. novembra s presenetljivim napadom važno prometno križišče Tišvin. Zajeti so bili množični ujetniki ter velik plen. Štab 4. sovjetske armije je ušel zajetju samo na ta način, da je pustil na mestu svoja motorna vozila in važne vojaške listine. V bojih na tem odseku fronte je bilo po 16. oktobru ujetih 20.000 sovietskih vojakov ter zaplenjenih 96 oklopnih bojnih voz, 179 topov, en oklopni vlak ter mnogo drugih potrebščin. Pobranih je bilo kakih 6000 min.

Celotno število v vojni na vzhodu ujetih sovietskih vojakov se je tako povzelo na 3.632.000 mož.

Pred vzhodno škotsko obalo je potopilo letalsko orožje v noči na 10. novembra tovrno ladjo z 2000 hr. reg. tonami. Nadaljnja trgovska ladja je bila poškodovana z bombami. Sturmoglavna letala so bombardirala ob angleški južnovzhodni obali pristaniško področje Margata. Obširni požari in močne eksplozije so pričali o uspehu napada.

V severni Afriki so napadli oddelki bojnih letal z dobrim učinkom angleška oporišča pri Marsa Matruhu ter bunkerje pri Tobruku.

Slabejše sile sovražnega letalstva so metale v poslednji noči na nekatere kraje v severozapadni Nemčiji bombe, predvsem na stanovanjske okraje v Hamburgu. Civilno prebivalstvo je imelo izgube, mrtve in ranjene. Sestreljena sta bila dva angleška bombnika.

Nadporočnik Lend je priboril svojo 22. nočno lovsko zmago.

S finskega bojišča

Stockholm, 10. nov. s. Poročevalec lista »Stockholm Tidningen« na finskem bojišču javlja, da se finski napredovanje naglo in brez prestanka nalajuje proti severu, proti Severnemu morju. Čim bodo Fini zavzeli Soroko, bo ukinjena vsaka sovjetska zveza z železnico iz Murmanska. Očividno je prav ta nevarnost vzpodbudila Anglijo in Ameriko k manevru, ki naj bi pripravil Finsko do sklenitve posebnega miru. Čim bi namreč za Ruse prenehala obstojati možnost dobav preko Murmanska, ni znano, odkod naj bi se prejimali angleško-ameriško pomoč, ko bo lahko v Arhangelsku v kratkem zamrznjena. Čim hitreje bo finsko napredovanje, tem ostrejši bo ton Angležev in Američanov nasproti Finski.

Osvojitev mesta Tišvin

Berlin, 10. nov. d. Hitlerjev glavni stan objavlja v posebnem komuniqueju, da so nemške čete zavzele mesto Tišvin, ki predstavlja važno prometno vozlišče na severnem bojišču.

Letalski napadi na Petrograd

Berlin, 10. nov. d. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so nemška borbena letala včeraj uspešno napadla vojaško važne objekte v Petrogradu. Piloti so opazovali direktne bombne zadetke na tovarne orožja in municije ter na oskrbovalna skladišča.

Sovjetske letalske izgube

Berlin, 10. nov. s. V soboto 8. novembra je sovjetska vojska izgubila skupno 53 letal, izmed katerih jih je bilo 15 sestreljenih v zraku, 36 razbitih na tleh, dve je pa sestrelilo protiletalsko topništvo. V soboto zvečer so eskadre nemških letal napadle važne objekte na področju Petrograda, kjer so bili zadeti cilji tuji v posameznih delih mesta.

Odmevi Stalinovega govora

Oslo, 10. nov. s. Tudi tukajšnji listi opozarjajo v svojih komentarjih o Stalinovem govoru na njegove netočnosti glede sovjetskih izgub. Stalinovi podatki, pišejo listi, so v popolnem nasprotju z onimi, ki jih je objavilo nemško vrhovno poveljništvo.

Carigrad, 10. nov. s. Stalinov govor je vplival povsem negativno na turško javno mnenje in na turške politične kroge, ki opozarjajo, da je bil govor pretežno propagandnega značaja in da njegove navelbe niso v skladu s stvarnostjo. Glede podatkov o nemških in ruskih izgubah, ki jih je navedel Stalin, piše list »İgdağ«, da zahteva moderna vojna večje izgube med branilci kakor med napadalci. Kar se tiče ustvaritve drugega bojišča, list ne vidi, kje bi se moglo sprostiti, ter zaključuje z ugotovitvijo, da Sovjetska zveza ne bo mogla preprečiti svojega končnega poraza. Tudi list »Dünya« se peča s Stalinovim govo-

rom, ugotavlja njegove netočnosti in končno pripominja, da bi se moral reči car prelvsem vprašati, kako je mogoče, da je vojna prišla tik pred vrata Moskve, ne pa pred vrata Berlina. List pripominja, da bi Stalin, ki je hotel razložiti toliko stvari, ne mogel dati odgovora na to vprašanje.

Finski odgovor Zedinjenim državam

New York, 10. nov. d. Kakor javlja ameriški vzhodni listi, je bilo preteklo noč preko finskega radia objavljeno, da bo Finska negativno odgovorila na noto, v kateri so Zedinjene države predlagale, naj bi sklenila mir s Sovjetsko zvezo.

Helsinki, 10. nov. s. Vsi listi posvečajo svojo pozornost mednarodnim odmevom ameriške note, s katero je predsednik Roosevelt hotel vsiliti ločeni mir Finski, da bi s tem olajšal strahni pritisk evropskih sil na boljše, ki so v katastrofalnem umiku na vseh bojiščih. Listi pripominjajo, da je ves tisk, ki ni v demoplutokratski službi, protestiral proti temu nasilju brez primere in izrazil svoje simpatije za Finsko. Svoje simpatije so izrazili tudi ameriški izolacionisti. Po tem, kar je objavil angleški list »Manchester Guardian« glede pravih namenov angleškega pritiska na Finsko, ve že ves svet, kakšni so cilji velikih demokracij, združenih z boljšeizmom. Finska ima razlog, da mirno nadaljuje svojo pot ob strani vesele, ki se bore za uničenje boljšeizma ter za uvedbo režima svobode in pravice med narodi.

Stockholm, 10. nov. s. Ko je odgovarjal na vprašanje posebnega odposlanca skupine ameriških novinarjev, je finski predsednik Rity govoril predvsem o zgodovinskih in političnih razlogih sedanje borbe finskega naroda proti Sovjetski zvezi, ki je ogražala Finsko. Ako bi Finska, je dejal, ne bila nastopila v obrambo svojih pravic, bi 36 sovjetskih divizij vkrakalo na Finsko in popolnoma razdejalo finsko ozemlje. Finska vojska se bori trenutno na 750 km dolgem bojišču, toda povsod se bori zmagovito in napreduje. V odgovor na nekatera točnejša vprašanja glede na sedanje nesporazume med Finsko in Ameriko, zlasti v pogledu nadaljevanja vojne, je predsednik Rity odgovoril, da ni krivda Finske, ako se sedaj Finska in Zedinjene države bore v nasprotnih taborih. Finska proti boljšeizmu, Zedinjene države pa na strani boljšeizma, vendar pa pričakuje finski narod od ameriške politike večje razumevanje za svoje potrebe in svoje pravice.

Švedska pomoč Finski

Stockholm, 10. nov. s. Švedska denarna zbirka za Finsko, katere namen je predvsem polpra finskih otrokom ter starejšim finskiim beguncem, je dosegla že 5 milijonov švedskih kron, ki bodo v glavnem uporabljene za nakup živil. Istočasno zbira na švedskem tudi živila, ki bodo poslana na Finsko.

Očitki norveških listov švedski

Stockholm, 10. nov. s. V norveških listih je mogoče še nadalje čitati kritike o političnem zadržanju Švedske, ki ji od vseh strani očitajo nordijsko neobčutljivost in pomanjkanje duha vzajemnosti napram Finski, ki se bori proti skupnemu boljševiškemu sovražniku. Rektor Kristianvang, ki je tudi pomembna politična osebnost na Norveškem, očita Švedski, da ostaja njena mladina mirno doma, kakor da bi se okoli nič ne dogajalo, dočim se najboljša mladina Evrope bori proti boljšeizmu in tvega svoje življenje. Tako pozablja Švedska na svojo slavno zgodovino.

Preprečena sabotaža v švedskih lukah

Stockholm, 10. nov. d. Kakor poroča list »Dagens Nyheter«, je bil v Stockholmu odkrit nov požisk sabotaže. V zvezi z njim je švedska policija aretirala nekega švedskega državljana ter neko tujo osebo, ki sta obtoženi, da sta skušali izvršiti atentat s pomočjo eksplozivnih sredstev. V avgustu sta aretirani osebi skušali vthotapiti razstrelivo na krov nekega finskega parnika v stockholmski luki. K sreči je bil ta požisk pravočasno odkrit in nevarno razstrelivo še pravočasno odstranjeno. Oba aretiranca se bosta morala zagovarjati pred špijskoiznim oddelkom stockholmskega mestnega sodišča.

*

Novi sovjetski generali

Ankara, 10. nov. d. Kakor poročajo iz Moskve, je Svet ljudskih komisarjev objavil imenovanje 10 armijskih in 38 divizijskih generalov. V prvi vrsti so bili imenovani v pehoti generali Bodin, Milonovskij, Kodak, Sovjetnikov, v topništvu Bjelov, Gornikov, Kornilo-Drugov in Tihonov; pri tankih Tamruč, izmed 38 divizijskih generalov jih je bilo 19 imenovanih v pehoti, 9 v topništvu, 7 v letalstvu in 3 pri tankovskih oddelkih.

Ogorčenje v Turčiji

Carigrad, 10. nov. s. Po vsej Turčiji je že vedno veliko ogorčenje zaradi potopitve

turške ladje v Črnem morju. Mnogi se vprašujejo, kam meri Rusija s takšnim napadom, ki ima oznako pravega izzivanja. V političnih krogih poudarjajo, da je Turčija nevtralna in da bi zaradi tega morala biti izključena od slehernega napada, tem huje pa je s potopitvijo ladje, ker je bila potopljena v turških teritorialnih vodah. Iz tega sledi, da je ves turški promet v nevarnosti. Listi zahtevajo temeljito preiskavo v zadevi. Ako bi ta preiskava ne volila do potrebnih razjasnitev, bi bilo treba smatrati prijateljstvo med Turčijo in Rusijo za končano.

Rooseveltovo bratenje z boljšeiki

Ankara, 10. nov. d. V svoji današnji jutranji oddaji je moskovski radio izrekel zahvalo predsedniku Rooseveltu »za njegove simpatije, ki jih izkazuje boljšeizmu.« Hkrati je bila po radiu prečitana brzojavka, ki jo je predsednik Roosevelt poslal predsedniku Sovjetske zveze Kalininu ob praznovanju obletnice boljševiske revolucije. Brzojavka se glasi: »Želim vam zagotoviti, da želita vlada in ljudstvo Zedinjenih držav storiti čim več mogoče v podporo vaše dežele v sedanjem kritičnem trenutku.«

Lord Beaverbrook o naraščajoči nevarnosti za Anglijo

Berlin, 10. nov. s. »Völkischer Beobachter« piše o zadnjem govoru, ki ga je imel lord Beaverbrook delavcem oboroževalne industrije, da ima Nemčija nad 100.000 topov ter veliko število tankov in letal, da pa bo kmalu vsa ta ogromna moč naprejena izključno proti Angliji. Lord Beaverbrook ima torej kaj žalostne slutnje. Govoril je očitno zelo vzpodbudno za angleški svet. Treba se je tudi vprašati, kako je bil ta govor všeč Stalinu. Beaverbrookove izjave pa so v bistvu jasen odgovor na vse druge njegove lastne govore glede na nezadovoljstvo, ki se je pojavilo v Angliji in Ameriki zaradi izostale pomoči Sovjetski zvezi, a Stalinu je lord Beaverbrook dal približno razumeti, da mora Rusija sama misliti nase, kajti Anglosasi so preveč zaposleni s skrbjo o svoji lastni usodi. Angležem pa je lord Beaverbrook najbrž hotel reči: Sovjeti imajo izkušene poglavarja in znajo vztrajati, vendar ne predajte se utvari o njihovi odpornosti. Mi se borimo do zadnjega boljševiskega, toda mislimo moramo že nase, kajti nevarnost je vedno večja.

Angleži se sramujejo svoje pasivnosti

Rim, 10. nov. s. Znani angleški pisatelj Wallis prikazuje britansko vojaško nemšč nasproti ruski tragediji ter se vprašuje, ali zares ni nobenega zdravila za to ponižujočo pasivnost. Angleški narod, piše Wallis, je močan narod, ki nikakor neče pasivno čakati trenutka, ko bo neposredno zadet.

Ta angleška nepotrpežljivost, ki jo zadnje tedne tako pogosto tolmачijo angleški pisatelji in novinarji, je nad vse značilen pojav, ki ga narodi osi zasledujejo z velikim zanimanjem.

Wallis zaključuje svoj članek z izjavo, da se angleški narod sramuje slike, ki si jo bo o njem ustvaril svet v sedanji krizi. Resnici na ljubo je treba pristaviti, da mora biti sramota zares že velika, ako jo občuti toliko število Angležev.

Maršal Keitel v Bukarešti

Bukarešta, 10. nov. s. Maršal Antonescu je v predsedništvu vlade priredil sprejem na čast maršalu Keitlu Sprejema so se udeležili tudi italijanski, nemški in japonski poslaniki ter podpredsednik rumunske vlade prof. Mihael Antonescu in druge visoke rumunske, nemške, italijanske in japonske osebnosti.

Rumunska mladina v nemških tvornicah

Bukarešta, 10. nov. s. Rumunska vlada se je dogovorila z nemško, da bo odposlala 10.000 rumunskih mladenčev v velike nemške tvornice in industrije, kjer bi se specializirali in stvorili tako kader strokovno usposobljenih rumunskih delavcev. Rumunski mladeniči, ki so bogato opremljeni z obleko in obutvijo, bodo odpotovali v Nemčijo prve dni decembra.

Težkoče islandske vlade

Stockholm, 10. nov. s. Navzočnost angleških in ameriških okupacijskih čet na Islandiji povzroča vedno večje težave. Islandska vlada se je znašla pred velikimi političnimi, zlasti pa gospodarskimi ovirami, ki jih nikakor ne more premagati. To pojasnjuje, zakaj je islandska vlada v dveh tednih dvakrat podala ostavko. Kakor se doznavi, je zlasti preskrba hrane zelo otežkočena, ker so se okupacijske čete ob svojem prihodu tako polastile vsega, kar so na otoku našle, tako da sedaj prebivalstvo trpi lakoto.

Bolezen regenta Horthyja

Budimpešta, 10. nov. s. Zadnje zdravniško sporočilo o zdravju regenta Horthyja pravi, da ima bolnik še vedno vročino in da mora še nadalje ostati v postelji.

Preprečeni boljševiški načrti v Bolgariji

Izpovedi zajetih sovjetskih padalcev

Sofija, 10. nov. s. Danes objavljajo zelo zanimiva odkritja o zločinskem delovanju Moskve na škodo Bolgarije v zvezi z izpovedmi sovjetskih padalcev, zajetih te dni v Bolgariji. Prve dni julija, kmalu po izbruhu nemško-sovjetske vojne, so bili pozvani v Moskvo in nato zbrani na nekem posestvu pri škodnji ob železniški progi Moskva—Petrograd, bolgarski komunisti, ki so kot emigranti živeli v Rusiji, ter razni specializirani sovjetski agenti, strokovnjaki za izvrševanje atentatov in sabotažnih dejanj. Tam so te bolgarske komuniste veščali v streljanju z avtomatičnim orožjem in strojičami ter poučevali v poznavanju topografskih zemljevidov, uporabi kompasa ter v skakanju s padali. Sestavljenih je bilo pet skupin padalcev, katerih vsaka je štela po 8 oseb. Vsaki skupini je bil dodeljen po en radiotelegrafist, ki se je moral naučiti šifre za vzdrževanje stika med posameznimi skupinami in v Moskvo. Tem skupinam so kot področje njihove akcije dodelili posamezna ozemlja v Bolgariji, ter jim naložili razne naloge kakor uničevanje tvmic, rušenje železnic, električnih central, letališč in arzenalov. Sedem izmed agentov v teh skupinah se je že prej udeležilo državljanske vojne v Španiji.

Pred svojim odhodom so se padalci zbrali pred znanim voditeljem kominterne Dimitrovom, ki jim je dal podrobna navodila in potreben denar. Istosčasno so drugi sovjetski voditelji organizirali druge sabotažne skupine komunistov, ki naj bi jih izkrcali sovjetske podmornice na bolgarskem ozemlju. Tudi to se je zgodilo. Dne 10. septembra so te skupine prepeljale z letalom v Rostov in od tam v Simferopolj na Krim. Se istega dne je iz Simferopolja odletelo letalo, ki je prevažalo prvo skupino padalcev. To letalo je okoli polnoči priletelo nad Izbrani kraj, kjer je odrglo padalce. Samo trije padalci te skupine se še skrivajo, med tem ko so bili vsi ostali ubiti. Druga skupina je odpovala 15. septembra, a vsi njeni člani so bili še isto noč pobiti, ko so pristali. V bližini Trebne je pristala 18. septembra tretja skupina padalcev, izmed katerih so bili štiri arretirani, dva ubita, dva pa se še skrivata. Četrta skupina, ki bi morala pristati 19. septembra pri Sofiji, je zaradi pomote pristala pri Haskovu v bližini turške meje. V tej skupini je bilo šest članov, pristalo pa jih je le pet, ker se je eden branil pristati in ga je letalo odpejalo nazaj v Simferopolj. Izmed pet pristalih članov skupine sta bila dva arretirana in dva ubita. Peta skupina, ki bi bila morala pristati 5. oktobra v nekem kraju južne Bolgarije, je po pomoti pristal pri Solunu.

Iz izpovedi bolgarske policije je razvidno, da so se skoro vsi komunistični padalci, že udeležili borbe v Španiji v rdečih vrstah. Naloga teh agentov so sabotažna dejanja, a istočasno za komunistično propagando ter zbiranje in organiziranje revolucionarnih skupin po vsej Bolgariji. Po izjavah vseh arretiranih in reči voditelji pred njihovim poletom iz Rusije izjavili padalcem, da bo Rusija izvršila velika izkrcanja na bolgarski obali in sicer rednih čet sovjetske vojske s topovi in tanki. Notranjo revolucijo bo Rusija podprla, tako so jim rekli, tudi s svojim letalstvom.

Štiri skupine komunističnih saboterjev so se izkrcale iz sovjetskih podmornic na bolgarski obali Črnega morja 5. in 25. avgusta. Sovjetske podmornice, ki so jih prepeljale, so prišle iz Sevastopolja. Vsi boljševiški agenti, ki so bili arretirani, izjavljajo, da je položaj Rusije zelo slab, zlasti v pogledu vojne proizvodnje in preskrbe s prometnimi sredstvi. Surovin je vedno manj. Vse civilno prebivalstvo, razen otroci pod 10 leti starosti, mora kopati okope in zaklonišča ter mora biti vojaški oblasti povsod na razpolago, kjer je potrebno.

Akcija bolgarske policije se nadaljuje in je pričakovati, da ji bo uspelo zajeti še ostale sovjetske agente, ki se še skrivajo.

Zatiranje razdornih elementov v Bolgariji

Sofija, 10. nov. d. Bolgarske civilne in vojaške oblasti zasledujejo z vso energijo elemente, ki bi radi povzročali Bolgariji nered. Pred vojaškim sodiščem v Sofiji je bil ob koncu preteklega tedna obsojen na 10 let ječe agitator, ki je skušal javno delati propagando za Sovjetsko zvezo z vzklikom: »Boljševiški diktatorju Stalinu. V Plovdivu je vojaško sodišče obsodilo prav tako na 10 let ječe neko osebo, ki je skušala izvršiti sabotažna dejanja v enem izmed mestnih industrijskih podjetij.

Organizacija bolgarskih narodnih sil

Sofija, 10. nov. s. Notranji minister Gabrovski bo v kratkem predložil več zakonikov osnutkov, med njimi tudi osnutek zakona o organizaciji narodnih sil, ter drugega za zaščito številnih družin.

Začeti s današnjim dnem bo moki za kruh prireanih 10%, moke iz soje, cena kruha pa bo ostala nespremenjena.

Počastitev spomina Arnalda Mussolinija

Milan, 10. nov. s. Pokrajinski Dopolavoro je včeraj proslavil praznik dreves v spomin na pokojnega Arnalda Mussolinija. Ob tej priložnosti je zbralo v Brecci (v pokrajini Como) 3200 dopolavoristov, ki so jih sprejeli domači fašistični voditelji. Udeleženci slovesnosti so se podali na hrib Monte Croce, kjer je bila v spomin na Arnalda Mussolinija odkrita marmornata spominska plošča.

Hrvatska sportna misija v Florenci

Rim, 10. nov. s. Danes je odpotovala od tu v Florencio hrvatska sportna misija, ki se je v prestolnici mudila tri dni. Goste so ob odhodu pozdravili voditelji italijanskega sporta.

Papež čilskim vernikom

Vatikansko mesto, 10. nov. s. Včeraj ob 18. je papež govoril iz svoje delovne sobe po radiu vernikom v Santiagu v republiku Čile, kjer se je včeraj začel narodni evhvanistični kongres. Papež je v svojem govoru izrazil voščila čilski republiku ter je med drugim omenil, da je bila prva izmed ameriških držav, ki je navezala redne odnose s stolicom. Ob koncu svojega govora je papež poslal vernikom svoj apostolski blagoslov.

Hrvatski novinarji na obisku v Rumuniji

Bukarešta, 10. nov. s. Na povabilo rumunske vlade je priselila v Bukarešto skupina hrvatskih novinarjev. Propagandno ministrstvo je izdelalo poseben program za obisk glavnih krajev v Rumuniji.

Gospodarstvo

Ureditev proizvodnje in potrošnje lesa in oglja v Italiji

Iz Rima poročajo, da je bil v Uradnem listu Kraljevine objavljen zakonski dekret, ki je stopil takoj v veljavo in vsebuje določbe glede ureditve proizvodnje, razdelitve in potrošnje lesa v času vojne kakor tudi enake določbe glede lesnega oglja.

Prefekti bodo po potrebi pospeševali v vsaki pokrajini ustanovitve potrebnih trgovskih organizacij za nakup pri proizvajalcih in trgovcih tudi izven pokrajin in za razdelitev lesa in oglja v potrošniških središčih za potrebe prebivalstva. Pokrajinska poveljstva gozdne milice določijo gozdove, sposobne za proizvodnjo lesa in oglja ter povežejo lastnike ali posestnike k izkoriščanju teh gozdov. Obenem navedejo način in čas, v katerem se mora gozd izkoristiti, razen če ima gozdna milica možnost takojšnje revizije. Proizvajalce trdke kakor tudi delavstvo pri proizvodnji in prevozu lesa in oglja se smatrajo za civilno mobilizirani. Od revizije so izključeni nasadi dreves vzdolj javnih cest.

Na predlog ministra za kmetijstvo in gozdove določijo cene oglja in lesa Centralni odbor za koordinacijo in nadzorstvo cen.

Dober pridelek olivnega olja

Iz doslej zbranih podatkov posameznih pokrajin Italije je razvidno, da bo letošnji pridelek oliv odnosno olivnega olja znatno večji, nego je bil lani, ko je imela Italija zelo slabo letino. Dobro letino je bilo pričakovati tudi zaradi tega, ker običajno sledi slabi letini prav dobra letina. Tako je znašal pridelek olivnega olja leta 1937 2,7 milijona hektolitrov, naslednje leto pa le 1,8 milijona hektolitrov; v naslednjem letu 1939 se je proizvodnja dvignila na 3,2 milijona hektolitrov, lani pa je padla na 1,45 milijona hektolitrov. Letos je pričakovati, da bo zopet dosežen pridelek kakor leta 1939, pri čemer je treba še upoštevati, da so rdniti tudi že rezultati številnih ukrepov za razširjenje in zboljšanje nasadov oljk in za povečanje donosa. Da se nadalje pospeši proizvodnja, so bile določene višje odkupne cene, in sicer za najboljšo olivno olje 1850 lir za metriski stot, za olje druge kakovosti 1500 lir, za olje tretje kakovosti 1460 lir, za olje četrte kakovosti 1440 lir in za olje pete kakovosti 1420 lir, medtem ko je za slabo olivno olje z visokim odstotkom kisline določena maksimalna cena 1400 lir. Te cene pomenijo za italijanske proizvajalce skoro podvojitve lanske cene, če ne upoštevamo posebne premije 100 lir za metriski stot, ki je bila lani priznana. Cena je bila povišana predvsem zaradi tega, da bodo proizvajalci čim bolj zainteresirani pri povečanju proizvodnje, saj se da z večjo proizvodnjo olivnega olja najhitreje in najlažje kriti primanjkljaj v italijanski oskrbi z maslo. Kakor smo že v soboto poročali, je tudi določena prodajna cena olivnemu olju v nadrobni trgovini, ki je v posameznih pokrajinah različna ter znaša za najnižje olje 15 do 15,75 lire, za fino olje 14 do 15, za navadno olje pa 13,60 do 14,30 lire za liter.

Gospodarske vesti

— Italijansko-turška trgovinska pogodba. Iz Ankare poročajo, da je tja priselila italijanska trgovinska delegacija k pogajanju za sklenitev trgovinskega sporazuma. Predvideno je znatno povečanje trgovinskega prometa, zlasti na podlagi kompenzacij, podobno kakor je to predvideno v nedavno sklenjenem nemško-turškem sporazumu. Diplomatska pogajanja za sklenitev trgovinskega sporazuma so se med Italijo in Turčijo pričela še pred sklenitvijo nemško-turškega sporazuma. Italija je imela od nekdanj živahne trgovinske odnose s Turčijo. Zadnji statistični podatki za prvo polletje 1939 navajajo, da je Italija v tem polletju uvozila iz Turčije za 85,6 milijona lir blaga, izvozila pa je v Turčijo za 91,6 milijona lir blaga. V prvem polletju 1938 je Italija uvažala iz Turčije predvsem jajca, bombažne odpadke, jecmen, rude in kovine, izvažala pa je v Turčijo bombaže in konopljenke tkanine, sukanec, železo, jeklo itd. V lanskem letu pa je po turški statistiki znašal turški uvoz italijanskega blaga 11,2 milijona turških funtov, kar je predstavljalo 16% celotnega turškega uvoza, turški izvoz v Italijo pa je znašal po isti statistiki 17,9 milijona turških funtov in se je v primeri s prejšnjim letom povečal za 40%.

— Zamenjava dinarskih bankovcev bo tudi na Hrvaškem in v Srbiji v kratkem zaključena. Medtem ko je bila zamenjava dinarskih novčanic in kovancev v pokrajini, ki so bile priključene Italiji, Nemčiji, Madžarski, Bolgariji in Albaniji hitro izvršena (prejšnji mesec tudi v Črni gori), sta morali Hrvatska in Srbija ustvariti šele svojo valuto in izmenjavo izvršiti postopno. Hrvatska je morala šele tiskati svoje bankovce, medtem ko je Srbija narodna banka najprej pretiskala bankovce bivše Narodne banke, potem pa je v svoji tiskarni za bankovce pričela izdelovati nove bankovce. Hrvatska državna banka nima svoje tiskarne za bankovce in je dala bankovce tiskati v Lipskem. Včeraj smo poročali, da je Hrvatska dr-

žavna banka poleg bankovcev po 1000 in 100 kun, ki so že v prometu, pričela v soboto dajati v promet nove bankovce po 500, 50 in 10 kun. Tudi bankovci po 500 in 50 kun so bili tiskani v Lipskem (tiskala jih je tiskarna Giesecke & Devrient), medtem ko so bili bankovci po 10 kun tiskani v Zagrebu (tiskali sta jih Hrv. drž. tiskarna in tiskarna Rožankovski & drug d. d.). Pričakovati je, da bo v kratkem določen skrajni rok za zamenjavo bankovcev po 20 in 10 din, katerih sprejemanje je v prometu že sedaj omejeno, nakar bodo ostali zaenkrat v prometu le še kovanci po 10 din in manj. — Iz Beograda poročajo istočasno, da izgube stari bankovci po 20 in 10 din s 16. novembrom značaj zakonitega plačilnega sredstva in je za zamenjavo teh bankovcev določen rok od 10. do 19. novembra. Srbska narodna banka je obenem opozorila, da ne bo zamenjala bankovcev, ki so bili v nasprotju z deviznimi predpisi vtihoapljeni v Srbijo. Tako bo v kratkem na področju bivše Jugoslavije zaključena zamenjava dinarskih bankovcev. Obtok nemških okupacijskih mark, ki jih je v prvih mesecih po zasebi izdala Nemčija, je sedaj na področju Srbije že zelo skrčen. Po informacijah beograjske »Donauzeitung« je vsak čas pričakovati, da bodo ti bankovci (Reichskreditkassenscheine) vzeti iz prometa in da bodo izgubili plačilno moč.

— Nove nemške obmejne carinarnice. Po vključitvi Južne Stajerske in Gorenjske v nemško carinsko območje, ki je bila izvršena 1. oktobra t. l., so ob meji proti Italiji in Hrvatski postavili železniške obmejne carinarnice. Za promet z Italijo so postavljene naslednje carinarnice: na gorenjski progi proti Trbižu: Radeče - Planica (Ratschach - Matten), na progi Jesenice - Gorica: Bistrica - Bohinjsko Jezero (Feistritz - Wocheinsee), na progi Kranj - Ljubljana: St. Vid - Vižmarje (St. Veit - Welchseldorf), na progi Ljubljana - Kamnik: Črnuče (Schwarzendorf), na progi Ljubljana - Zidani most Laze (Lasse) in na progi Trebnje - Sevnica: Jelovec (Jelowitz). Ob nemško-hrvatski meji so tri obmejne železniške carinarnice, in sicer na progi Zidani most - Zagreb: Dobova (Dobowa), na progi Grobljano - Krapina: Sv. Rok (St. Rochus) in na progi Pragersko - Čakovci: Središče (Polstrau). Te obmejne železniške carinarnice odpravljajo celotni promet.

— Zapletba pridelka kornu na Madžarskem. V okviru ukrepov za kontrolo potrošnje in razdelitve živil je madžarska vlada te dni postavila pod državno kontrolo vso trgovino in vso potrošnjo kornu. Po posebnih uredbi so proizvajalci dolžni takoj prijaviti zaloge kornu iz prejšnjega leta, površino, posejano s kornu v letošnjem letu, in letošnji pridelek kornu. Vsa kornu, ki jo proizvajalci sami ne potrošijo, je zaplenjena v korist države. S to kornu sme razpolagati samo država. Minister za prekrbo bo pozval proizvajalce, da vse presežke kornu oddajo na določenih mestih. Kontrola se nanaša tudi na mlince, ki smejo mlevske proizvođače od kornu dati v promet samo z oblastnim dovoljenjem.

— Navodila ljubljanskim trgovcem in pekarnam za lepljenje in predlaganje odrezkov živilskih nakaznic. Za ta mesec so bile izdane živilske nakaznice treh barv: rumene za 5,10 kg, rdeče za 7,65 kg, zelene pa po 10,20 kg. Trgovci in peki, ki pobirajo za oddano blago nakaznice teh treh vrst in jih nato predlagajo mestnemu prekrbovalnemu uradu zaradi obnavljanja zaloga, morajo lepit odrezke tako, da bodo na vsaki posamezni polji samo rumeni, samo rdeči ali samo zeleni odrezki. Tako urejene odrezke nakaznic morajo dati v poseben ovoj, kjer mora biti navedeno natančno število odrezkov posameznih nakaznic, torej takole: toliko rumenih odrezkov za toliko kilogramov moke, toliko rdečih odrezkov za toliko kilogramov moke, toliko zelenih odrezkov za toliko kilogramov moke, spodaj pa skupna teža moke v kilogramih. Na tem ovju mora biti

tudi štampiljka in podpis trgovca ali peka. Odrezke za moko ali kruh je treba lepit tako na pole, da je na vsaki polji po pet odrezkov v desetih vrstah. Vse trgovce in peke opozarjamo, naj se točno ravnavajo po teh navodilih! Brez izjeme bo namreč urad zavrnil vse nepravilno urejene odrezke nakaznic. Hkrati opozarja mestni prekrbovalni urad trgovce in peke, naj se natančno držijo razporeda, ki je bil določen in objavljen, da namreč pridejo na vrsto v ponedeljek trgovci od A—J, v torek peki, v sredo trgovci od K—T, v četrtek trgovci od S—R, v petek peki in v soboto trgovci od N—Z, vsi pa vedno samo od 9. do 12.

— Ureditev trgovskega prometa med Hrvaško in Srbijo. S trgovskega pogodbo, ki je bila prejšnji teden sklenjena med Nemčijo in Hrvaško za dobo enega leta, je urejeno tudi vprašanje blagovne izmenjave med Hrvaško in okupiranimi področji, zlasti s področjem Srbije. Po doseženem sporazumu bo Hrvatska dobavljala Srbiji predvsem drva in gradbeni les, nadalje premog, oglje, sodo, kalcijev karbid, strojila, cement in vžigalice. Iz Srbije pa bo uvažala bakreno galico, žveplovo kislino, razne kovine in tobačni izvežek.

— Cene živini na Hrvaškem. Na osnovi zakonske odredbe o prometu živine na sedmih je hrvatski trgovinski minister dr. Toth predpisal nove višje cene živini; na semjih, ki so obvezne za vso prigrano živino, razen plemenske. Določene so med drugim naslednje cene: voli I. razred 18 kun, II. razred 14, bosanski voli I. razred 14 kun, II. razred 12, krave za klanje I. razred 15, II. razred 13, klobasice I. razred 12, II. razred 10, debele svinje preko 160 kg 34, II. razred 30, mesnate svinje (70 do 100 kg) I. razred 28, II. razred 26 kun za kilogram žive teže.

— Omejitve nakupa pohištva v Nemčiji. V okviru omejitev proizvodnje potrošnih dobrin in civilne potrošnje so bile v Nemčiji izdani predpisi glede nakupa pohištva, s katerimi naj se prepreči nakup pohištva brez nujne potrebe. Omejitve potrošnje na drugih področjih je dovela do velikega povpraševanja na trgu pohištva, ki ni v skladu s prirastkom novih stanovanj, saj je ta prirastek zaradi omejitev pri gradnji novih stanovanjskih hiš v korist vojno važnih zgradb zelo zmanjšal. Da se doseže izravnava med produkcijsko možnostjo, ki je v sedanjem vojnem času omejena, in upravičeno potrebo in da se prepreči spekulacijski nakup pohištva, ki ni potrebno in ga mora kupec vrhu tega vskladičiti, je nemški državni gospodarski minister odredil, da se sme pohištvo (prema za cele sobe) prodajati le na podlagi posebnega potrdila o nujnosti nakupa, ki se bo izdajalo le proti dokazu, da je na razpolago prazno stanovanje in da stanovanj ni mogoče opremiti s pohištvom staršev ali sorodnikov. Sama sklenitev zakona še ne daje pravice do nakupa pohištva.

— Ameriške skrbi zaradi vnovčenja nove letine bombaža. Čeprav je letošnja letina bombaža nekoliko manjša nego je bila lani in bo znašala nekaj nad 11 milijonov bal (lani 12,3, predlanski 11,4), vendar imajo Združene države velike skrbi zaradi vnovčenja letine, ker so zaloge starega bombaža večje kakor vsi letošnji pridelek in se je vrh tega izvoz silno skrčil. Ob prehodu v novo bombažno leto 1941 do 1942 so znašale zaloge starega bombaža 11,9 milijona bal (prejšnje leto 10,5), od tega je bilo v državnih skladiščih 6,5 milijona bal. V letu 1940-41 je sicer potrošnja bombaža v Združenih državah narasla in je bilo potrošnih 9,6 milijona bal, vendar je izvoz dosegel le nekaj nad 1 milijon bal, kar je najmanjša izvozna količina od dobe ameriške državljanske vojne: še v letu 1939-40 so Združene države izvozile še 6,1 milijona bal bombaža. Izvoz se je tako občutno skrčil, ker je zaprt ves evropski trg in je vrh tega ustavljen izvoz na Japonsko. Za tekoče leto računajo spriče velike zaposlenosti tekstilne industrije, da bo znašala domača potrošnja 10,5 milijona bal, izvoz pa predvidoma ne bo večji kakor 1,1 milijona bal, tako da bo prihodnje leto ostalo neprodanih še vedno okrog 11 milijonov bal. Kljub obilici bombaža in nizki ceni, pe se vrh tega nepričakovano dviga potrošnja celulozne volne in umetne svile. Ameriška tekstilna industrija uporablja v rastočem obsegu celulozno volno, ne samo za mešanje z naravnimi vlakni za izdelovanje volnenih in bombažnih tkanin, temveč v zadnjem času v rastoči meri kot nadomestek za laneno prejo, ki jo je dosegel Amerika v glavnem uvažala iz Evrope. Industrija lanenih tkanin je spoznala, da se da celulozna volna odlično uporabiti za izdelovanje namiznih prtov in pričev namesto platna. Tudi tvornice preprog uporabljajo celulozno volno. Ameriška družba American Viscose Corp., ki ima v produkciji celulozne volne nekaj monopol, je leta 1937 izdelala 20 milijonov liter celulozne volne, lani pa 81 milijonov in za letošnje celotno produkcijo že na preko 100 milijonov. Tudi pričakovanje, da bo ustavitel uvoza naravne svile iz Japonske pripomogla k večji uporabi bombaža za izdelovanje nogavic, se ni uresničilo, ker uporablja industrija nogavic z uspehom umetno svilo namestu naravne svile, tako da se tudi proizvodnja umetne svile naglo dviga.

— Veliki vojni stroški Svice. O priliki uvedbe splošnega prometnega davka, ki je naletelo na živahno kritiko, je predstojnik švicarske zveznega finančnega ministrstva dr. Wetter podal zanimive podatke o velikih bremenih, ki jih mora nositi Svica v zvezi s sedanjo vojno. Ob koncu leta 1942, bodo izredni izdatki za narodno obrambo (gradnja utrdb, orožje, oprema) dosegli 1330 milijonov frankov, izdatki za mobilizacijo vojske bodo dosegli 2680 milijonov, za razne ukrepe v zvezi z narodno obrambo 630 milijonov in za vojno gospodarstvo 250 milijonov, skupaj torej 4890 milijonov. Ta vsota vojnih stroškov, ki bo dosežena ob koncu leta 1942, je trikrat večja, kakor so znašali stroški mobilizacije v zadnji svetovni vojni. Od tega zneska bo do konca leta 1942. amortiziranih že 1170 milijonov, in sicer z izrednimi vojnimi davčnimi. V prihodnjih dneh bodo še poostriji določbe, ki se tičejo davka na vojne dobičke, tako da bo ta davek prinesel v letošnjem letu 45 milijonov in v prihodnjem letu okrog 100 milijonov frankov.

— Turčija je pričela goljati čaj. Pred dvema letoma je turško kmetijsko ministrstvo v obrobni krajih ob Črnem morju uredilo potpisne kulture čaja, ki so se prav dobro obnesle. Zato je bila površina nasadov letos znatno povečana in bo Turčija letu 1945 krila svojo potrebo z lastno proizvodnjo.

Osnove bolgarske politike

Sofija, 10. nov. s. Besedilo odgovora na prestolni govor, ki bo obravnavan od torika naprej v Sobranju, vsebuje sledeče tri glavne zadrtitve, ki so zelo pomembne v okviru nove Evrope: 1. neomajna zvestoba Bolgarije do sil Osi in hvaležnost bolgarskega naroda za njune žrtve za triumi pravice na Balkanu, 2. ugoden razvoj prišrčnih odnosov med Turčijo in Bolgarijo, ki ju preveva medsebojno zaupanje in prijateljstvo, 3. prijateljstvo, ki ga goji bolgarski narod do svoje nove sosedne Albanije.

Vojna na morju

Stockholm, 10. nov. d. Britanska admiraliteta javlja v posebnem poročilu, da je bil potopljen britanski rusilec »Cossack« s kapitanom R. L. Beerghonom.

Berlin, 10. nov. d. Švedski list »Aftonbladet« poroča, da je v soboto dospela iz Rotterdama v Stockholm švedska ladja »Braheholm«, pripadajoča švedski paroplovni družbi »America-Mexico«. Ladja je bila na poti po Severnem morju večkrat napadena od britanskega bombnika. En član posadke je umrl zaradi zadobljenih težkih poškodb.

Ameriški načrti

za zavarovanje konvojov

New York, 10. nov. d. V ameriških mornariških krogih se bavijo z različni načrti, kako naj bi se v večji meri zavarovala varnost konvojov na Atlantiku, ki jim nemške podmornice in letala še zmerom zadajajo silne izgube. Eden izmed načrtov določa, naj bi se konvoji v letih meri kakor doslej zavarovali z letali. V ta namen naj bi se primerne tovrstne ladje izpremenile v nekatere majhne letalske matične ladje, ki bi nosile s seboj letala za borbo proti nemškim podmornicam in letalom. Te letalske matične ladje naj bi bile zgrajene po vzorcu nedavno v službo postavljane male letalske matične ladje »Long Island«, ki se je po ameriških izjavah baje dobro obnesla.

Ameriška črna lista

Madrid, 10. nov. d. Iz Washingtona javljajo nemški poročevalski agenciji, da je bilo doslej vnešenih že 1532 imen tako zvanih »osi prijaznih« podjetij in posameznikov osebnosti iz držav latinske Amerike v prošloto ameriško črno listo. V nedeljo je ameriško zunanje ministrstvo objavilo nov seznam 653 »osi prijaznih« podjetij in oseb, dočim je prej objavljen seznam vseboval že 879 imen. Med južnoameriški državami je zaradi te črne liste najbolj prizadeta država Guatemala, ker je samo iz te države na listi 232 imen.

Pomanjkanje jute v Argentini

Buenos Aires, 10. nov. s. Vlada je odredila zaplenbo jute in vreč v državi, ker zlasti pomanjkanje poslednjih močno ovira spraviljanje poljskih pridelkov. Argentini na potrebuje na leto najmanj 200 milijonov vreč, ki sedaj primanjkujejo zaradi ustavitve evropskih uvozov.

Protiboljševiška razstava v Budimpešti

Budimpešta, 10. nov. s. Na pobudo madžarske vojske bo od 4. do 20. decembra v dvoranah v Vigano velika protiboljševiška razstava, kjer bodo poleg madžarskega oddelka s popolno dokumentacijo o protiboljševiškem pokretu, ki je odstranil rdeči režim Bele Kuna, tudi italijanski, nemški, bolgarski španski in finski oddelki. Italijanski oddelki bo pokazal vso pismeno in fotografsko dokumentacijo fašistične borbe proti boljševizmu od 1. 1919 do velike vojne na vzhodnem bojišču.

Iz Španije

Madrid, 10. nov. s. Vsi španski listi objavljajo v dolgem izveščku Hitlerjev govor v Monakovu ob 18. obletnici narodno-socialističnega prevrata dne 23. novembra 1923, pri čemer poudarjajo odločno voljo veseli osi, da nadaljujeta borbo za osvoboditev Evrope ter uničenje boljševiškega in demopulokratskega sveta, obenem pa tudi gotovost obhale veseli glede končne zmage navzile anglosaskim manevrom za podaljšanje vojne.

Nemški veleposlanik Sthorer je včeraj izročil odlikovanja, ki jih je nemška vlada podelila članom španskega odposlanstva, ki je lani pod vodstvom zunanjega ministra Serrana Sunerja obiskalo Nemčijo. Minister Suner se je zahvalil nemškemu veleposlaniku, poudarjajoč, bratsko prijateljstvo med Španijo in Nemčijo.

Ob peti obletnici priznanja nove španske vlade s strani ameriških republik Salvador in Guatemala je general Franco sprejel v posebni avdijenci poslanika obeh južnoameriških republik in ju zadržal v dolgem razgovoru.

Izobrazba francoskega diplomatskega naraščaja

Vichy, 10. nov. d. Namestnik predsednika vlade in zunanji minister Darlan je izdal novo uredbo o izbiranju naraščaja za diplomatsko in konzularno službo. V bodoče se bodo morali vsi kandidati, ki se hočejo posvetiti diplomatski karieri, temeljito seznaniti z realnostmi sedanjega političnega in diplomatskega življenja. Pri izobrazbi bodočih diplomatov bodo zlasti pazili na temeljito znanje v zgodovini, zemljepisju ter poznavanju mednarodnega prava. Razen tega se bodo morali bodoči francoski diplomati seznaniti z vsemi raznimi, jezikovnimi in verskimi problemi ter z vsemi političnimi in nacionalnimi sistemi, ki imajo kak mednarodni pomen.

Obnova poštnega prometa med Francijo in Španijo

Pariz, 10. nov. d. Da bi se olajšala izmenjava blaga med zasadenim delo Francije in Španije, je bil obnoven omejeni poštni promet med obema državama.

Preureditev položaja židovstva v Franciji

Vichy, 10. nov. d. Glede na novi odlok, ki omejuje manipulacije z židovsko imovino, sodijo v krogih francoskega tiska, da se pripravljajo zelo dalekosežna izprememba v sedaj veljavnem židovskem statutu, ki odreja položaj židovstva v Franciji.

Kontrolna komisija za egiptsko gospodarstvo

Ankara, 10. nov. d. Na pobudo egiptskega ministrstva se bo osnovala iz državnih razlogov posebna komisija za nadzorovanje gospodarstva življenja. V novi komisiji bodo tako člani vlade kakor tudi predstavniki egiptskega gospodarstva. Kolikor se je zvedelo, bo novi komisiji načeloval bivši egiptski ministrski predsednik Ismael Sidki paši skupaj z znanim egiptskim političnim voditeljem Hafez Afifi pašo, ki bo v komisiji zavzemal podpredsedniško mesto.

Političen umor v Bagdadu

Carigrad, 10. nov. s. Iz Bagdada poročajo, da je bil tamkaj v nedeljo zjutraj ubit na glavni ulici Naša Šibi. Neki kolegar je dvakrat zadel s streli iz revolverja, ko je Naša Šibi odhajal iz hotela, v katerem je ložiral Mcriclu se je posrečilo pobegniti po stranski ulici.

Obnovite naročnino!

V prijaznem mestu v Abrucih

Città S. Angelo, jeseni 1941.

Skoraj 1000 km železne ceste je od Ljubljane do Monte Silvana, zadnje postaje pred Pescaro, glavnim mestom istoimenske provincije v vzhodnih Abrucih, pokrajine v srednji Italiji. Abruci meje na severu z Marcho in Umbrijo, na zapadu z Umbrijo, Lacijem in Kampanjo, na jugu z Moliso, na vzhodu pa z Jadranskim morjem. Celotna pokrajina obsega 12.163 km² in šteje nad milijon prebivalcev. Razdeljena je v štiri province: Aquila, Gran Sasso, Chieti, Pescara in Teramo.

Se 16 km lepe ceste imaš od Monte Silvana proti severozapadu, pa dosežeš v malo mestecu Città S. Angelo. Leži na 320 m visokem brdu, 4 km zračne črte oddaljen od Jadrana in 400 km zračne črte od Ljubljane v točni južni smeri. V središču naravnega kroga, ki ga sestavljajo na polovico gore, na polovico morje, ga je postavila usoda. Sredi valovite pokrajine leži, skoraj na meji srednje in južne Italije. Kakor bučen čuvár bdi s svojim visokim, končastim zvonikom nad pokrajino, polno vodovja, holmov in dolin, posajenih z vinsko trto in s številnimi vrstami oljčnih nasadov. Do zadnjega koščka je zemlja skrbno obdelana. Vseprosd so raztresena gosta naselja kolonov. To je naše bivališče.

Poln sonca se veličastno dviga na očarljivem hribu, ki se bohoti v bogatem zelenju olj, trt in fig, visoki zvonik. Majhen a ljubeč je ljudski park ki moli s svojim močnim obzidjem kakor ponosen rt ladje proti gladini ljubljene Jadrana. Več sto hiš daje videz močnejše trdnjave. To so prvi vtisi. Kdor pride prvič in od daleč, naleti tu na intimno in prijetno počitje svojevrstne narave, tu se znajde pred mirno veličastnostjo prirode pred izgubljenim lepoto, ki jo duša spet najde na čudežnem način. Doznanstveno vladajo mesto nad pobojni in se zrcali v morju. Na meji dveh provinc leži in uživa vse ugodnosti, ki se združujejo v kraju, ki prednjači v zemljepisni legi. Nebo je sinje in nežno, zrak čist in zdrav, polja polna bujne rasti, edinstveni so razgledi. Abruci, močna in plemenita zemlja, kjer so živila ponosna plemena, se tu predstavljajo v vsej svoji lepoti in veličastnosti kakor le še prav edki kje.

Seveda je pogled na pokrajino sredi vročega poletja, ko je vsa pokrajina ožgana, ko ne vidiš bujne zelene rasti naših travnikov in gozdov, bolj mučen. V to rumeno-rjavlo plovček se vrivajo le oljčni nasadi s svojo srebrnasto barvo. Pred seboj vidiš polti dolge vrste oljk, točno oddaljene drugo od druge, točno odmerjene kvadratno polj, z matematično natančnostjo razdeljene hiše kolonov. Poletna jutra so tiha in vroča. Pričev pevec ni čuti, le jate lastavice letajo nad mestom in umirajo mušji mrčes, proti kateremu tudi človek vodi pravo vojno.

Toda preko te pokrajine je diven razgled. Na vzhodu se razprostira Jadransko morje, na zahodu pa se razprostira širok trak, navdihovalec domišljije, svetlobe in pesmi. Tam na skrajnem jugovzhodu slutiti in le redko vidiš ostrogo škornja z gore Monte Gargano in skupino edinega otočja v Jadranskem morju. Proti jugu se razprostira pred nami obširna pokrajina med dolinami rek Fina in Salino, Tavo in Pescaro, v ozadju mežika pokrajina Molise, na desno pa ki piči proti nebu veličastna Majella, drugi velikan Apeninov s svojimi vrhovi: Monte Amaro (2795 m), Monte Acquaviva (2757 m) in Pesco Falcone (2646 m). V daljavi kakih 50 km stoji, a zdi se kakor bi bil tik pred nami. V svojem območju skriva, tako nam pripovedujejo domačini, polno strmih sten in globokih prepado. Lice proti Jadranskemu morju, pokrito z gozdovi in pašniki. Od Majelle se vleče proti severozapadu samostojen greben Morone. Kar naenkrat se pred našimi očmi prelomi veriga grebenov, da se potem nenadoma dvigne tam na zapadu do najvišjega vrha, edinstvenega Gran Sasso. Veličastno se dviga na nizkem podstavku, v daljavi 40 km od nas, nad dolinami rek Aterne, Pescara in Vomane. Močnega in strašna je njegova stran proti Jadranskemu morju, ki jo v svoji strukturi, medtem ko pada na drugo stran počasneje. V krasni skupini treh vrhov: Monte Corvo (2914 m), Monte Corvo (2626 m) in Monte Camicia (2570 m) se s prvimi vzpne najvišje pod nebo. Ta oči italijanskega škornja sliči spečemu velikanu z nazaj, na svojo trdo, kamnitno in veličastno zibelko povešeno glavo. Nepopisen je v žarenju jutrnjega sonca, ki ga obseva že tedaj, ko se za naše oči kopije v morju, diven v svojem belem plašču, nepremagljiv v strašnih planinskih viharjih. Tu se Apenini najbolj približajo Jadranskemu morju, najbolj oddaljeno od Tirenskega morja. Dalje proti severozapadu pada greben in izgine za askolanskimi hribi v morje. Stene Gran Sasso nudijo surov in divji pogled, diha močeno silo, dvigajo zaupanje in krepijo dušo. Tu so Apenini v vsej svoji veličastnosti in slikovitosti.

Med to mejo tam na zapadu in nami na leže bogate ravnine, doline in brda. Na severu opaziš mesti Atri in na brdu morja Silvi. Dalje ob morju Monte Silvano in preko skrite Pescare obrežna naselja, a na jugu, odstranjeni doline reke Pescara mesto Chieti, glavno mesto četrte abruške provinc.

V nekakem središču teh lepote leži naše bivališče. Prvotno mesto je ležalo na hribu Colle di Sale, sedanje pa leži na Colle di Moro. Njegova pobočja počasi padajo in tvorijo občinsko zemljišče podobno trikotu. Površina znaša 51 km² in meji na vzhodu na Jadransko morje, na jugu na Salino, Tavo in Fina, na zapadu na občino Elice, na severu na potok Piomba in na ozemlje Atria in Silvija. Vsa občina šteje okrog 10.000 prebivalcev, mesto samo pa okrog 4000.

Reka Tavo izvira pri Guado di Stiella in se pri Monte Silvano združi z Fino v skupno reko Salino. Salino je največja reka v okrožju in njena struga je pri izviru široka čez 50 m. Zelo mnogo koristi poljem in mlinom, toda ko naraste tudi mnogo škoduje. Potok Piomba izvira izpod gore Chiodo. Naglo pada, namaka polja in se blizu Saline izliva v morje. Na njegovem levem bregu, nedaleč od morja, je vrelce kisle vode.

Podpebje celotne pokrajine je odvisno od visine. Ostro je v gorah, mehkeje ob morju. Zrak je čist in zdrav. Nekoliko ostrejši je na jadranski strani kakor na tiranski. Dežuje redko, poletja so suhoparna. Šele proti koncu septembra se znak ohladi,

nastopi pravo poletje in vsa narava se prebudi in začne zeleneti. Zdaj nastopa tudi megla, ki je včasih taka kakor ljubljanska. Poleg pogleda na Jadransko morje, zime so ostre. Sneg sicer redko zapade, mraz pa povzroča burja. Kljub razlikam med vročino in mrazom, med vlago in suhoto je podnebje v splošnem zmerno in zdravo.

Morsko obrežje (meri 75 milj za celotno Abrucce) ni razčlenjeno, zato nima pomembnih zalivov. Naplavine, ki jih prinašajo reke, tvorijo bodice, moleče v morje. Zaradi grebenov, ki strmo padajo v morje, in številnih potokov so nekateri predeli skalnati in nezdružljivi. Dobrih in velikih pristanšč zaradi plitkosti morja in pomankanja rtov in zalivov ni.

Flora je sredozemska: palme, murve, mandeljini, oljke (do 2000 m visoko) in fige. V planinah je flora alpska. V tem pogledu je baje posebno bogata Majella, na kateri je narodni park in koder raste planika, medtem ko je na Gran Sasso ni. Zelo redko je v dolinah sadno drevje: jabolka, granatna jabolka, hruške, orehi, češnje in drugo.

Kot domača žival prednjači krava, ki opravlja tudi vsa dela našega vola. Mlekarnice so zato slabe. Industrija sira je odmaknjena v planine. Voli so redki, prav tako konji. Bolj razširjeni so osli in mežci. Koloni redijo tudi mnogo prašičev, perutnine vsake vrste, domačih zaičev in ovac. Vsa dežela je do skrajnosti izkoriščena in vzorno obdelana, zato v dolinah ni travnikov. Krme za govedo je zato malo (neka vrsta detelje je še najboljša). Toda kljub temu

je goveja živina lepo oskrbovana, krasne velike pasme, sivo bele barve.

Mesto Città S. Angelo je imelo nekoč bogato gospodarsko življenje. Tu so izdelovali gorčico, ki je bila tako znana, da jo je hotel imeti celo Napoleon I., ko je bil v Bologni. Razvito je bilo tudi lončarstvo in strojarstvo. Tu je bila tudi predilnica svile, tobačna tovarna in zelo razvita trgovina olja in vina. Priznana so tukajšnja vina. Hanibal je hotel z njimi priti svojim konjem noge. Tudi Plinij je slavil tukajšnja vina in soline. Kot gospodarske ustanove moramo omeniti danes ljudsko banko in razne organizacije kmetovalcev. Med dobrodelnimi ustanovami moramo omeniti bolnišnico, ubožnico in otroško zavetišče z vrtem. Stara osnovna šola je bila l. 1899. odlikovana v Parizu. Zda ima mesto tudi nižjo, srednjo šolo in učiteljsko z 250 učenci. Nekoč je bila tu tudi tiskarna, ki je tiskala list »Vita Abruzzese«. Poslopije občinskega gledališča še stoji, obstajala je tudi Kazina in Filharmonija. Imeli so godbo, ki je bila najbolj znana v Abrucih in je uživala ugled v Italiji in ostalem svetu. Danes je vse politično življenje osredotočeno v Stranki. prosvetne pa v Dopolavoru. Mesto ima sodišče, davčni urad, pošto, notariata, orčnike. Ljudstvo je skromno, gostoljubno in zelo verno. O njegovih moralnih vrednotah je zapisal njegov najboljši sin dr. Castagna: »Dobro je to ljudstvo, plemenito, gostoljubno in je takoj voljno pomagati črna okrovanja, izdaje in zločini so nam neznanosti. Tu je doma mila in modra strpnost.« Njegova zgodovina pa nas uči, da je to ljudstvo tudi domoljubno in uporno, toda o tem drugič. Lado Božič.

Dve ženski rešeni iz objema valov Črnosrajčnik Celata Aurelio je potegnil iz Temenice mater in hči

Vsa Dolenjska govori te dni o junaškem podvigu fašista Celata Aurelia, vojaka 98. napadalnega italijanskega črnosrajca, ki jim poveljuje podpolkovnik Strino iz Trebnjega. Črnosrajčnik Celata Aurelio je bil pred dnevi na službenem obhodu v bližini Velike Loke in se je kretal ob železniški progi. Železniška proga teče tu ob potoku Temenici, ki je po zadnjem snegu močno narasla in je poplavlja precej ozemlja. Poplavno ozemlje je segalo celo do nekaterih hiš, ki so na gosto raztresene po temeniški dolini. Zato je Temenica, ki je prestopila bregove, prizadejala posestnikom mnogo škode in je celo ogrozila življenje ljudem in živini. Ob poplavih Temenice, ki je v tem delu še neregularna, utrpel ljudje veliko škodo, ker voda vdira v kleti in hiše. Ljudje pravijo v takih primerih, da prideka huda voda, pred katero ima prebivalstvo vedno velik strah.

Taka huda voda se je te dni razlila preko struge Temenice med Veliko Loko in Trebnjem ter je poplavlja precej ozemlja. Voda je segala do nekaterih hiš, kar je vedno v veliko veselje otrokom, ki se ob vodi vedno radi igrajo. Tako je narasla

voda izvalila iz hiše tudi komaj 8-letno hčerko nekega posestnika iz Velike Loke, ki pa je v svoji otroški vnevi predaleč zašla in jo je voda potegnila s seboj. Na hčerkin krik je priletel iz hiše mati, ki pa je samo še videla, kako so valovi Temenice zagnili njenega otroka. Onemela od groze se je pognala v vodo še mati, ki ni zmogla razbremeniti moči sicer mirne Temenice in je še sama izgnila v valovih. Mati in hči sta se potapljali in bi utonili, da ni prišla pomoč v pravem času.

Ves dogodek je namreč opazoval že omenjeni fašist Celata Aurelio, ki je v hipu prišel na pomoč. Ne da bi kaj odvrnil od sebe, saj za to ni bilo več časa, kajti odločil je trenutek, se je pognal v popolni bojni opremljeni v vodo in je z nadčloveškim naporom in ob lastni življenjski nevarnosti še pravočasno otel mater in hči sigurne smrti iz deročih valov Temenice.

Podpolkovnik g. Strino je junaškega reševalca fašista Celata Aurelia pred zborom svojih črnih srajc pohvalil. Ob tej priliki izrekamo požrtvovalnemu in vzornemu miličniku svoje priznanje za rešitev dveh slovenskih življenj tudi mi.

Gospodarski pomen hrvatskega filma Na Hrvatskem je 146 kinov, ki imajo prostora za 53.390 oseb

V nemškem jeziku izhajajoči hrvatski tehnik »Neue Orlinung« prinaša v zadnji oktobrski številki pod gornjim naslovom daljši članek. Da naše čitatelje seznanimo

z obsegom hrvatskega filma, člankarjeva izvajanja v daljšem izveščku ponatiskujemo.

Razen občinstva, ki mu film prinaša zabavo in pouk, je še več činiteljev, ki se za film zanimajo predvsem z gospodarskega stališča. To so lastniki kinov, ki žive od njihovih dohodkov, proizvajalci, ki v filme vlagajo milijone, igralci, nameščenci filmskih podjetij in kinematografov in končno država, ki pobira takse od prodanih vstopnic. Razmerje med temi faktorji prej sploh ni bilo urejeno. Proizvajalci so navadno prodajali dobre in slabe filme skupno kakor mesar meso in kosti. Obiskovalci kinov so morali gledati to, kar so jim lastniki nudili, ki so se zaradi velikih državnih davkov na vstopnice stalno pritoževali. Domače filmske industrije pa sploh ni bilo.

V prvih mesecih obstoja nezavisne države Hrvatske se niso mogli zgoditi čudeži, toda priznati je treba, da začetki opravičujejo najlepše nade. Vse, kar je v zvezi s filmom, vodi ena sama roka, filmsko ravnanje, ki je oddelek državnega tajništva za propagando. Hrvatski filmski trg je za-

Jubilej

Let petkrat je deset, dni nekaj več — stoletja pol se reče bolj svečano — kar bilo mi izvoljenou je dano, da uma sem opasal svetli meč.

In v senci Muz pisarček pregoreč še kujem verze in varim neslano — povesti, dramj jaz duševno hrano: plevel na rodni njivi — rast duše!

Pehal sem se samo za lavičike, po svetu romal in iskal le časti in v žepe basal iz zlata malike.

Ko je bogastvo bilo mi v oblasti, prijaljal v mirni sem pristan Metlike za mesa gram, za bomo žlico mási.

RASTISLAV

Dve, tri o tobaku

Tobaka ne prištevamo k najvažnejšim kulturnim rastlinam, od katerih naravnost zavisi obstanek človeštva. Kakor znano, so to: pšenica, koruza, krompir, trta, bombaž, datelj in riž. Šele v večji razdalji prihajajo za to sedmoredico druge rastline, ki se sicer ne ponašajo s tolikšno koristnostjo in potrebnostjo, ki pa imajo vsakega svoj neposredni delež pri razvoju človeške kulture. Sem štejejo znameniti gospodarski viri: tobak, oljko, sočivje, ječmen, ajdo, paradižnik in sojo (mandžurski bob).

Vkljub temu, da ni nikako hranilo, kakršna so našteje rastline prve in druge stopnje, se je priljnil tobak precej v prednje vrste. Tobak je zanimiv primer za to, kako si pridobi nekoristen in po mnenju številnih ljudi celo škodljiv pridelek v gospodarstvu večji pomen ko mnogi drugi, zelo koristni pridelek.

Tobak kot rastlina spada med razhudnike, solanacee bi se izrazil rastlinoslovec, med rastline, ki vsebujejo v manjši ali večji meri alkaloida, t. j. strupe. Kot član te rastlinske rodbine ima tobak sorodnika (krompir) v ovrskar omenjeni sedmoredici, tako rekoč med ministri, drugi njegov sorodnik (paradižnik) ima isti čin kot on sam, drugi nadaljnji sorodniki pa delujejo za blaginjo človeštva kot dobavitelji zdravilnih strupov, nar omenim le: blen, krstavec in volčji češnji ali jagode (belladonna). Po svoji domovini je tobak Američan. Čeprav se je popolnoma udomačil tudi izven svoje domovine, se mu menda po njej ne toči, saj mu delajo družbo mnogi rojaki, kakor: krompir, koruza in paradižnik.

Nadomestek

Stari vek tobaka seveda ni mogel poznati. In vendar se je v Evropi kadilo tudi v starem veku. Kadilo v starem ve-

ku? Naj se zdi to vprašanje marsikomu še tako čudno, če ne celo nesmiselno, mu vendar moramo priti vti. Ker tobak še ni bil znan, so si morali izbrati kadilci kako drugo rastlino. Uporabljali so torej nadomestek. Nadomestek pa prihaja časovno vedno s stvarjo, ki jo nadomešča. V tem primeru je bilo v Evropi narobe. Nadomestek se je pojavil dolgo pred tobakom, ki nam ga je poklonilo šele odkritje Amerike.

Starinoslovci so izkopali železne, a tudi bronzaste in llovate pipe iz pozne latenske dobe (okoli 100 let pred Kristusom). Te pipe služijo našim kratkim pipam, imajo tudi pokrovček. Ker so se izkopalce pipe severno od Alp, sklepajo učenjaki, da so jih uporabljali Kelti in ne Rimljani.

Kaj so pa devali Kelti v svoje pipe? Konopljo. Nič čudnega, če so sklepali učenjaki po izkopanih pipah na kajenje, toča kako so mogli ugotoviti, da so kadili Kelti konoplino seme, ko vendar ne pušča konopno zrno nikakih »večnih čikov« v pipah? Kelt je kadil, da si pripravi užitek. Navadno posušeno seno mu omane ni moglo nuditi. Prav v tistih krajih je pa konoplja že lahko dozorevala. Više gori proti severu niso poznali konoplje ne po njeni vlaknini ne po njenih omamnih zrnih, ker tam ni dozorevala, izvoza in uvoza pa tedaj še niso poznali. Kelitom je bil znan mamečični učinek konopnih zrn. Vse izkopalce pipe so bile nizke in spodaj ploščate in so izdajale učenjakom, da je moralo biti tedanje kadilo močno, ker ga ni ni šlo mnogo vanje, in zrnato. Zrna se namreč niso dala kakor tobak stlačiti, zato se je morala postavljati pipa na ploskev, sicer bi se vsa zrna iz nje izkotalila.

Vse ugotovitve, do katerih so prišli učenjaki šele po dolgem proučevanju, razgibanju in izvajanju, nas prepričujejo, da tiči v vsakem raziskovalcu in starinoslovcu več ko 50 odstotkov dobrega in

spretnega detektiva. Nezmočljivo so izsledili, da se je kadil v starih, starih časih v Evropi tobakni nadomestek.

Grki in Rimljani kajenja niso poznali. Vidihvaljo se sicer dim, a le kot zdravilo. Dioskorides, grški zdravnik iz 1. stoletja, najznamenitejši rastlinoslovec in zdravilovzamec starega veka, omenja v svojih spisih kadilni lonec in kadilno cev. Dim lupuha je po takratni zdravilni vedi preganjal kašelj, dim gnoja pa sušilo.

Zgodovina tobaka se oričenja za nas s Kolumbom, ki je videl že pri svojem prvem prihodu, na otoku San Salvadoru, kaditi Indijance pipe. Pipo so imenovali Indijanci »tabago«, tobaku pa so pravili »jetik«. Kdo je bil tisti, ki je zamenjal vsebino s posodo, ne vemo. Iz prve dobe so se ohranila tri imena, ki so tesno povezana z zgodovino tobaka.

Prvi mučenik

Rodrigo de Jerez se je udeležil kot mornar s Kolumbom odkritja Amerike. Po nekem sporočilu se je hotel Jerez v vkrcajem odtegniti za nekaj časa območju svoje oblastne zakonske žene Ines. Ker je bil za novosti dovteten, je imel kmalu kakor Indijanci tudi on v ustih teči svačje. Mnogo tobačnih listov je prinesel s seboj v Evropo. Ko je začel doma kaditi, se je njegova žena ustrašila. Peklenški dim iz ust in nosnic! Groza jo popade. Gre in zatoži moža. Tedanje oblasti so bile stroge, zveza z vragom kmalu ugotovljena in Rodrigo de Jerez se je pokoril v teči celih deset let. Njegova usoda je značilna za tedanje dobo in podobna usodam vseh tistih državev, ki hočejo uvažati novotarije ob nepravem času.

Štiri sto let po njegovi smrti (1929) so se spomnili prebivalci njegove rojstne kraja, vasi Avamonte v pokrajini Huévil, svojega rojaka, ovreza kadilca v Evropi, imenovali po njem najlepšo ulico in odkrili spominsko ploščo na njegovi rojstni

„Kostanj!... vroči kostanj!“

Pečeni kostanj je letos važen in prav izdaten prispevek k izpolnitvi prehrane. To pač najbolje kaže odjem, zlasti ob hladnih dneh in ob večerih, ko se po Ljubljani pretaka največji promet. Svoje dni je kostanjarjem v Ljubljani zadostovala skromna srednjeveška pečica. Dandanes pa so zahtevne higijene in odjema modernizirale tudi »obrate« kostanjarjev. Imajo svoje lične stojnice, v njih pečice novejšega sistema in pa cenike imajo nabite kakor vsak javni gostitelj.

Kakovost letošnjega kostanja? Je prav različna, vendar v splošnem zadovoljiva. Kostanj je po večini dobro obrodil in tako je v Ljubljani na razpolago drobnejši dolenjski sadež ali pa si lahko privoščiš izdatni maroni. Cena: drobnejši po 14 komadov za liro, maronijev je pa seveda manj. Zadnja leta so se pokazali lepi uspehi po naših gozdovih, kjer je bilo kostanjevo drevje požlahtnjeno. Zlasti v Zasavju udomačeni, z maronijem precejpleni kostanj je začel že dobro roditi in donosati naprednim kmetovalcem lepe dohodke. Znatel del teh krajev je zdaj pod nemško oblastjo. Na Dolenjskem bo treba nadaljevati s požlahtnjevanjem. Poleg raznih drugih dobrin, ki nam jih bo peselj ob čim boljšem napredku kmetijstva nudila Ljubljanska pokrajina, naj bo kostanj zlasti upoštevan, saj je važno živilo kmeta in meščana, še zlasti pa je

koristno in sila izdatno hranilo otrok. Mestno dele se pojma nima, kako se dolenjski otroci razveseljujejo in sladkajo, ko pri pastirskem ognju peko svoje »rešete, na nit nanizane kostanje.

Dva dolenjska »reštarja« v Gorjancih z venci pečenega kostanja

ložen z dovoljnim številom filmov, ki so hrvatska last ali ki jih je zaplenila vojaška oblast v drugih krajih bivše Jugoslavije. Tuli z inozemskimi filmskimi proizvajalci je navezan neposreden stik, tako da posredniki niso več potrebni. Prepovedano je predvajati dvojne programe. Uredilo se bo dokončno izposojanje filmov in povečalo število kinogledališč. Lastniki kinov bodo lahko odsej poštno živeli in delali in se jim ne bo treba posluževati raznovrstnih trikov. Položeni so temelji lastne filmske proizvodnje, čeprav v skromnem obsegu. Izdelava hrvatskih filmov se ne sme prepustiti zasebnim iniciativam, pač pa bo stvar vzela v roke država.

Doslej je domača proizvodnja toliko napredovala, da vsakih 14 dni izide tedenski pregled, ki ma posnetke samo iz Hrvatske. Posebna skrb je posvečena hrvatskim propagandnim in kulturnim filmom. Do začetka oktobra je filmsko ravnanje izdelalo približno 40.000 metrov filma. Filmski dnevniki, ki je zdaj izhajal v štirih kopijah, bo v bodoče izhajal v petih. Domače strokovnjake bodo poslali na šolanje v inozemstvo, kjer so že naročili moderni aparati za snemanje in drug tehniški pribor. Zgrajen bo poseben filmski studio, kjer se bodo predvajali daljši in krajši filmi.

Na Hrvatskem je vsega 146 kinov v 92 krajih. Zagreb jih ima 22, Osijek in Sarajevo po 5, dve drugi mesti po 3, 18 mest po dva in 72 krajev po enega. Najprostornejše kinematografe ima seveda Zagreb, kjer dva od njih sprejmeta lahko več ko 1000 oseb, naalajnja dva pa več ko 900. V vseh hrvatskih kinematografih je prostora za 53.390 oseb. Cene v zagrebških premier-nih kinematografih se gibljejo med 7 do 24 kun, v repriznih pa med 5 in 16 kunami.

Ameriške, angleške in ruske filme je na Hrvatskem zabranjeno predvajati. Na trgu so nemški, madžarski, češki, norveški, španski in francoski filmi. Uvoz ni omejen in bo letos približno tolikšen: Nemčija 100 filmov, Italija 30, Madžarska 30, Španija 6, Švedska 3, Argentina 6, Mehika 6, Norve-

ška 1, Francija 1, Češkomoravski protektorat 5. Doslej je bila v zadnjih letih Nemčija navadno na drugem mestu, ker so Amerikanci popolnoma preplavili filmsko tržišče Italijani so bili s svojimi filmi v bivši Jugoslaviji zelo slabo zastopani. Posamezne filme so prodajali različnim izposojevalnim družbam in je tako prišlo v zadnjih dveh letih samo 11 italijanskih filmov v promet. Odsej bo posebna italijanska podružnica FNICA skrbela za promet italijanskih filmov na Hrvatskem.

Nov zakon o hrvatskem vseučilišču

Zagreb, 10. novembra.

Ob koncu oktobra je hrvatska vlada izdala zakonsko odredbo o hrvatskem vseučilišču, ki je stopila takoj v veljavo namesto prejšnjega zakona o univerzah iz leta 1930 z vsemi poznejšimi spremembami. Po novi zakonski odredbi ima hrvatsko vseučilišče v Zagrebu osem fakultet, in sicer bogoslovno, modroslovno, pravno, medicinsko, poljedelsko-šumarsko, tehnično, veterinarsko in farmaceutsko. Vseučilišče in njegove fakultete so pravne osebe pod neposrednim nadzorom ministra za pouk.

Dočelbe, ki se tičejo volitve rektorja in dekanov, so bile te dni z novo zakonsko uredbo spremenjene. Prvotno je zakonska odredba določala, da voli rektorja za eno leto iz vrst aktivnih rednih profesorjev posebno volilno telo, kamor delegira vsak fakultetni svet iz svoje srede štiri volilne može in dva namestnika. Ta dočelba pa je sedaj z naknadno zakonsko odredbo razveljavljena in je na novo določeno, da rektorja imenuje poglavitnik iz vrst aktivnih rednih profesorjev za dobo dveh let. Tudi dekan fakultet imenuje poglavitnik za dobo dveh let iz vrst rednih profesorjev fakultete, medtem ko je po prvotni dočelbi izvolil dekan fakultetni svet. Odstopivši rektor postane prorektor, odstopivši dekan pa prodekan. Če ni prorektorja ali prodekana, ga imenuje poglavitnik.

hiši. Izdatke je poravnala španska tobačna družba. Plošča pa oznanja z vznesenimi besedami svetu velike zasluge tega odkritelja novega sveta — užika — in velike bojesti prvega mučenika — kajenja.

Brez zaslug do velike časti

Jean Nicot de Villemain je bil v začetku druge polovice šestnajstega stoletja francoski poslanik v Lizboni. Tedaj se je v portugalski prestolnici mnogo govorilo, še več pa pisalo o zdravilnem svojstvu neke nove rastline, ki jo so bili mornarji prinesli iz Amerike. V Ameriki jo baje tamonjski Indijanci kade, v Evropi so bile oblasti vendar tako pametne, da so takoj preprečevale posnemanje v tem nes pametne divjake. Tudi francoski poslanik se je začel zanimati za to rastlino. Poslal je njeno seme svoji kraljici Mariji Medici v Pariz. Tako so se seznanili z rastlino najvišji krogi. Raziskovalcev je bilo vedno več. Poleg nepravga oziroma »netočnega« imena »tabago« je dobila rastlina kmalu še druge oznake, kakor: poslaniška zel, kraljicina zel, herba panacea (rastlina, ki vse ozdravi) in celo herba sancta. Vsa ta različna imena so uglednega rastlinoslovca Delachampa popolnoma zmedla. Odkril se je za enotno ime in imenoval tobak »herba nicotiana«. Tako je postal priimek Nicot nesmrtn, čeprav ni francoski poslanik ne tobaka odkril, niti ga kadil, niti ni izsledil v njem ne strupenega ne zdravilnega soka. Kot »Nicotiana tabacum« je prišla rastlina v rastlinstvo.

Znamenitega kirurga dr. Biera je v neki družbi z navdušenjem nagovoril njegov bivši pacienti: »Ali me ne poznate več, gospod tajni svetnik? Pred pol leta ste me operirali.«

»Se mogoče,« je odvrnil Bier, »od znotraj bi vas bil gotovo takoj spoznal!«

Začetek in konec zemlje

Kakor vsaka stvar v vesoljnosti, ima tudi zemlja svojo določeno življenjsko dobo. Ker se je rodila, bo tudi umrla. Naša premišljena, ki je danes še vedno v mladostni dobi, ima svoj, v času zaznamovan konec. Nekega dne se bo pogubila v plamenih silnega kozmičnega požara.

Nihče ne more povedati točnega dne in leta, ko se bo to zgodilo, toda učenjaki, ki so proučevali geološke plasti, so lahko izdelali diagram zemeljskega življenja. V zemeljskih tleh je skrit točen časomer, ki meri stoletja in tisočletja naše premišljenice in ki ga predstavljajo tako zvane radioaktivne snovi.

Ko so odkrili radij, ni nihče slutil, da bi mogli zaradi, ki jih oddaja ta dragocena tvar, razsvetliti temo daljne zemeljske preteklosti. Še pred nedavnim časom so učenjaki pripisovali zemlji starost 30 ali 50 milijonov let. Millard Read je izračunal 600 milijonov let. Danes so si raziskovalci precej edini v tem, da ne šteje naša pre-

mišnica nič manj nego dva tisoč pet sto milijonov let!

To število so dobili po točnih meritvah, ki so šle za tem, da določijo, koliko radija se je v zemeljskih tleh spremenilo v žarke in v drugo prvo od prvega dne zemeljskega življenja do danes.

Radij je najbolj čudovit eksploziv zemlje, brez prestanka poganja v prostor nevidne, ultramikroskopske izstrelke, ki učinkujejo vsak kakor premajhna bomba. Žilavost te eksplozivne snovi je neverjetna: preden se n. pr. gram radija porabi popolnoma, preteče 2400 let, a v teh 2400 letih izžari vsako sekundo 36 milijard predrobnih izstrelkov! Gram radija iz dobe rimskih cesarjev je do danes izžarel že nešteto svojih atomov, a je še vedno daleč od tega, da bi se njegova energija popolnoma izčrpala.

Uran, druga radioaktivna prvina, ki jo je dobili posebno dosti v mozambiškem skalovju Vzhodne Afrike, potrebuje za svojo presnovo v drugo snov še neprimer-

no daljši čas. Da se 10 g urana v neprekinjenem razkroju in izžarevanju spremeni v celoti v svinec, je treba 700 milijonov let! Tako je presnavljanje radija v helij in urana v svinec idealna ura, po kateri lahko določimo starost zemeljske skorje. Določili so jo na 1700 milijonov let.

Toda naša premišljena se ni rodila s skorjo na svoji površini, prvotno je bila plinasta in nato žareče tekoča kroglja, milijoni in milijoni let so prešli, preden se je na ognjeni površini te krogle v počasnem ohlajevanju tvorila prva skorja. Od prvega početka do tega trenutka je moralo poteti okrog 800 milijonov let, a to pomeni, da znaša celotna starost naše zemlje okrog 2500 milijonov let, velikanska doba, ki je naš razum ne more več pojmovati, a ki jo je znal učenjak z gotovostjo izračunati. Dodajmo, da je sila, ki razkraja in spreminja osnovne delce radija ter urana, tolikšna, da je v enem samem gramu obeh prvin zadosti energije, da bi mogla 50.000 tonski prekomornik dvigniti 50 m visoko!

pojasnilo, kako je bilo prav za prav s stvarjo. Mož je drugič obrl seveda le brata prejšnjega gosta, ki si je hotel privoščiti majhno šalo.

Točilnica vitaminskih mešanic

V Parizu so odprli »bar za vitamine«, ki prodaja po znanstvenih načelih sestavljene, organizmu koristne pijače. Tako si v tem baru lahko naročiš mavrično mešanico iz sokov različnega sočivja, ki ugodno učinkujejo na živce, ali pa pijačo, ki vsebuje mnogo železa in klorida ter pospešuje krvni obtok, urejuje delovanje obist, krepi lase in pomirja razpoloženje. Tretja pijača daje človeku poguma, četrta ga debeli, peta mu odpravlja odvišno toščo itd.

Smrt od preobilnega smeha

V Aalborgu na Danskem je neki možak umrl, ker se je preveč smejal. Mož je prisotnoval v kinematografu smešnemu filmu, ki je tako učinkoval nanj, da je bruhnil v glasen, neprekinjen smeh. Ta smeh je trajal cele pol ure in je okužil vso dvorano, da se je morala isto tako držati za trebuh. Nenadno pa je krohotačji se mož utihnil, občinstvo se je obrnilo vse v tisto stran: mož je ležal na tleh. Od preobilnega smeha ga je bila zadela srčna kap.

Vstopnina v blagu

Originalen sistem plačila vstopnine si je izmislil neki potujoči francoski cirkus, ki ima velike težave za preskrbo svojega osebja in živali s hrano. Vodstvo tega cirkusa je določilo tarifo, ki se plačuje v blagu: šest jajc za zadnja mesta, golob za prva, kunec za »balkon« itd. Poročajo, da grede temu cirkusu posli na deželi zelo dobro, po mestih pa so predstave skoraj prazne, kajti meščani so sami v težavah glede hrane.

Maslena nosečnost

Ko je neki vlak iz Normandije prispel v Pariz, so potniki kar tekmovali med seboj, kdo bo pomagal nositi kovčge mladi materi, ki sta jo spremljala dva otročka in ki je bila videti noseča. V trenutku, ko je ženska stopila mimo carinskega urada, pa je nenadno vzviknila, pobledela in vidno shujšala. Istočasno ji je padlo k nogam dvanajst štruc, to je šest kilogramov najboljšega normandijskega masla, ki ga je bila skrivala na premeten način pod krilom. Blago je morala prepustiti carinskemu uradu in tudi kovčge in je morala potem nositi sama...

Nov vitamin

Prof. Roger Williams z vseučilišča v Tek-sasu je pridobil iz špinače nov vitamin, ki ima nemara bistven pomen za razvoj tkiva v človeškem organizmu. Ameriška kemična družba, ki ji je Williams sporočil svoje odkritje, ga je proučila in izjavila, da je velike važnosti za človeško, živalsko in rastlinsko življenje.

Obnovite naročnino!

uvoda zajema življenje in delo »slovenskega Bohema« in ljudskega pripovednika Frana Erjavca, v drugem delu pa imamo podrobno in skrbno premišljeno analizo povesti »Hudo brezno«. L. 1864 natisnjena povest je uvrščena v okvir svojega časa (»L. 1864. v avstrijski politiki«). »L. 1864 v slovenski politiki« »L. 1864 v slovenskem leposlovju«, nakar pokaže komentar nastanek povesti, ki jo je tridesetletni profesor Erjavce spisal v Zagrebu. Razglablja snov, idejo in obliko, pokaže nje zgradbo, označi pisateljevo karakterizacijo osebe, dožene pomen dela in pove naposled besedo še o Erjavčevem jeziku.

Nič velikega ni v tej povesti iz tihotapskega in gozdarskega življenja na slovensko hrvaški meji. Erjavce uspešni pripovedni spis pa je vzlic temu zanimiv še dandanes in povrh značilen za razvojna pota slovenske proze. »Hudo brezno« je namreč značilen primer tiste »večerniške« povesti, ki jo prof. Logar označuje predvsem s svoječasnim nazorom o »podučni« povesti.

»Ta nazor je izza Kristofa Schmidta (1768–1854) v prvi polovici XIX. stoletja« — piše prof. Logar — »dodela osvojit mladinsko in ljudsko povest. Pri nas sta ji utrla pot še Cigler s svojo šmidskovsko povestjo Sreča v nesreči in Slomšek. Mislal take ljudske vzgoje — »podučne« povesti je prevzela Mohorjeva družba v svoj začetni načrt in jo gojila v vsakoletnih Slovenskih večernicah. Taka je bila prva povest v Slovenskih večernicah 1860, Meningerjev Izgubljeni pa spet navedeni sin. tak Jurčičev Jurij Kozjak, ki je izšel istega leta kakor Erjavčeva Hudo brezno. Zato je taka povest postala kar svojevratna leposlovna stvaritev v imenu »večerniške« povesti.

Italijanski tečaj

XCVIII.

Nedololočnik s predlogom a. Nadaljevanje.

B. andare, correre, venire; mandare poslati; cominciare, principiare (ci), prendere, porsi, darsi, mettersi začeti, prepararsi, apparecchiarsi pripravljati se, disporsi nameravati, arrivare, giungere (giunsi, giunto), riuscire (se spreaga kakor usire LXXVI) uspeti posrečiti se, mirare nameravati, tirare prizadevati si, esporsi izpostaviti se, tvegati, aspirare stremeti, incoraggiare hrabriti, confortare spodbujati, spingere (spinsi, spinto) spodbadati, gnati, muovere (mossi, mosso) povod dati, pregovoriti, indurre pregovoriti, zapeljati, stimolare (i) dražiti, spodbadati, obbligare (ò), zavezati, prisiiliti, forzare (ò) siliti, costringere (-nsi, costretto) priganjati, siliti, avvezzare navaditi, dare dati, esortare (ò) spodbujati, invitare povabiti, accennare namigniti, kazati, chiamare klicati, accorrere priteči, tornare a fare qc. zopet storiti, consentire, acconsentire (-sento) privoliti, autorizzare (dz) pooblastiti, condannare obsoditi, decidersi odločiti se, provarsi skušati, divertirsi zabavati se, rassegnarsi vdati se v kaj.

Za nekaterimi glagoli se pred nedololočnikom rabi predlog »di« ali »a«. vendar prevladuje pri novejših pisateljih »di«. Taki glagoli so: ingegnarsi di (a) fare qc. prizadevati si, consigliare svetovati, risolvere (risolvi, risolveti, risolvi; risoluto) odločiti se, persuadere a qd. di (a) fare qc. pregovoriti koga, badare di (non) fare qc. paziti, da se kaj (ne) naredi.

V slovenščini teh zvez mnogokrat ne prevajamo dobesedno, n. pr.: Vengo a prendere il libro che ho lasciato da te — prihajam po knjigo, ki sem jo pustil pri tebi. Venite a trovarmi (a vedermi) presto — obiščite me kmalu! Andiamo a prendere il babbo che è al teatro — gremo po očeta itd. Ho mandato la serva cercare fiammiferi — poslal sem služkinjo po vžgalice. Stento a credere (duro fatica a credere) quel che dici — komaj verjamem, težko verjamem. Lo zio non tarderà a venire — stric bo kmalu prišel. Questi ragazzi stanno a giocare tutto il santo giorno — ti dečki se ves božji dan igrajo. Non si fa fare abiti nuovi finché quelli vecchi non accennano a consumarsi — ne naročiti si novih oblek, dokler stare niso skoraj izrabljene. Tuo fratello è rimasto al caffè a giocare alle carte — tvoj brat je ostal

v kavarni in kvarta. Vale a dire — to se pravi, to je. Dare ad intendere (far intendere) dopovedati, namigniti. Darla ad intendere — nalagati. Fai bene (di) venire — prav je. da prideš. Badate di non farvi male — pazite, da se ne udarite! Mettersi a sedere — sedeti. Mettersi a ridere — zasmejati se. Se il mio babbo fosse qui, ora non mi troverei a morire di fame — če bi bil moj oče tu, bi jaz sedel ne umiral od lakote.

Primeri za vajo v prevajanju: Il maestro si provò a canterellare (popevati) per farsi un po' di coragggio. Geppetto (ime) prese subito i suoi arnesi (orodje) e si pose a intagliare (izrezovati) e a fabbricare il suo burattino (možic, lutka). Il burattino si dette a scappare (zbežati). Il naso del burattino, appena (komaj) fatto, cominciò a crescere (rasti); e cresci, cresci, cresci, diventò un nasone (velik nos) che non finiva mai. Il povero Geppetto si affaticava a ritagliarlo. Ma Pinocchio (Storček, ime), quando si avvide (zaznal) del carabinieri che barricava (je zastavljaj) tutta la strada, s'ingegnò di passargli (zmuzniti se) frammezzo alle gambe. Pinocchio non aveva punto voglia di studiare e si divertiva più a correre dietro le farfalle (metulji) e a salire (lesti) su per gli alberi a prendere gli uccellini (ptičke) di nido (гнездо). Prendendolo in collo (v naročje), si dette a baciario (poljubljati) e a fargli mille carezze e mille moine (far carezze ljubkovati, far moine božati). Geppetto era rimasto a casa, a tremare (tresti se) dal freddo in maniche di camicia (golorok). Il pubblico si impazientì (je postalo nestrpno) e prese a gridare (kricati). Il ragazzo andò a gettarsi (vreči se) ai piedi del suo padrone. Per questa sera mi rassegnò a mangiare il montone (koštrun) mezzo crudo (surov). In questo mondo, fin da bambini (že od otroških let) bisogna avvezzarsi abboccati (neizbirčen) e a saper mangiar di tutto.

ANEKDOTA

Leta 1679. so Danci oblegali Hamburg, ki se je pa tako dobro branil, da so morali Danci s praznimi rokami proč. V spomin na to oblego je dal hamburški mestni svet skovati kovanec, ki je imel na eni strani napis: »Danski kralj je bil pred Hamburgom. Kaj je tu opravil, je videti na drugi strani.« Druga stran kovanca je bila — prazna.

VS AK DAN ENA

Moški med seboj

»Ničesar ne morem tukaj razumeti, gospod Klinar. Pokličite me zvečer doma na telefon!«

Kulturni pregled

Cvetje iz domačih in tujih logov

Pred osemdesetimi leti (1861) je začel slovenski slovničar in urednik »Slovenskega Glasnika« Anton Janežič izdajati v Celovcu leposlovno knjižno zbirko »Cvetje iz domačih in tujih logov«. V letih 1861–1868 je izšlo 22 zvezkov. Med njimi so bile zbirke naših pesnikov, prvi slovenski roman, Jurčičev »Deseti brat« in več drugih domačih del in prevodov iz tujih slovstev. Drugo središče tedanjega celovškega kulturnega kroga, Družba sv. Mohorja, je dolgo let po tej zaslužni zbirki v svojem novem bivališču obnovila »Cvetje iz domačih in tujih logov« in mu v redakciji znanega slovstvenika prof. Jakoba Šolarja namenila novo nalogo. Zbirka je začela pri našati šolske izdaje naših starejših pisateljev, izbor iz njihovega dela ali posamezne spise, vedno v smotno zasnovani obdelavi naših literarnih zgodovinarjev ali slovnostov, z njihovim obsežnim uvodom in podrobnim komentarjem. Te izdaje, med katerimi imajo pretežno večino domači pesniki in pisatelji, so po svojem poglavitnem namenu pomožno šolsko čtivo, vendar bi jim delali krivico, če bi ostali samo pri tej označbi. Zakaj izraz »šolsko čtivo« ima v krogih izven šole slab prizvok in nič ne pomaga, ali je to komu prav ali ne. Novo »Cvetje iz domačih in tujih logov« je po zaslugi svojega urednika, ki je dal zbirki enotno zasnovo, in svojih delavcev, ki so skušali v okviru te metode pripraviti kar najboljša izdaja, več kakor samo »šolsko čtivo«. Je to tudi za krogo izven šole zanimiv in brez izjeme uspel

poizkus, da se posamezni avtorji odnosno posamezni spisi kar najbolj približajo bralcu. V mislih imamo tisto »približevanje«, ki sega v globino in odpira poglede v samo strukturo spisa, v njegovo zunanjo zgodovino (postanek, vplivi, doba i. dr.) in v njegovo literarno, umetniško, posebej še formalno, stilistično, jezikovno značilnost, v pomen, ki ga imata avtor in njegovo delo za naše slovstvo itd.

Skratka, zbirka je v izraziti službi smotno usmerjene literarne vzgoje in je mladini prav tako potrebna, kakor je koristna izpopolnitve marsikomu, ki ni imel prilike spoznati starejših domačih pisateljev drugače kakor samo površno. Če ima literarna kultura v narodovnem in sploh v človeškem življenju neko pomembno funkcijo; če so z njo zvezane neke, sicer nenadomestljive vrednote in plemenite izpodbude, ki jih nudi človeškemu duhu; če je literarna vzgoja važna sestavina splošne vzgoje in obrazovanja človeške osebnosti ter s tem tudi življenjsko-pozitivna sila sleherne človeške skupnosti, — tedaj je tako spoznavanje pomembnih pisateljev in spisov več kakor samo šolska zadeva.

»Cvetje iz domačih in tujih logov« je bilo sedaj prenešeno v novo okolje. Družba sv. Mohorja je obnovila svojo dejavnost in s pravkar izišlim 15. zvezkom izdala v Ljubljani povest Frana Erjavca »Hudo brezno«. Prof. Janez Logar je prevzel prireditve te izdaje in oskrbel uvod, ki po temeljitosti in izčrpnosti ne zaostaja za najboljšimi izdajami v tej zbirki. Prvi del

Premiera Rigoletta

Kot tretjo operno premiero letošnje gledališke sezone je ljubljanska opera vpri-zorila znano Verdijevo opero »Rigoletto«, ki jo je letos režiral R. Primožič; izklesal ji je vso tisto tragiko, ki obvladuje ves vsebinski ter muzikalni potek »Rigoletta« in jo je izrazil s tolikšno psihološko utemeljeno potenco, da je zadobila obliko stopnjevanega, neprekinjenega dogajanja. Strnjeno solistov in zbora ter pravilni izraz zamislil scenarije, vse to je zaradi igralske in vsebinske dosledne izdelave vsmislo vpriporitvi navedene opere podobno enotne celote ter ji s tem dalo značaj stalno verne reprodukcije.

Naslovno vlogo je pel režiser Primožič sam, ki je pevski in še bolj igralski predstavil Rigoletta z vso podoživljeno pristnostjo tragike in bolesti, ki celo v najtežjih trenutkih in preizkušnjah ostaja fino zakrita in zatajevana. Globino svojega doživljanja, ki se je tako jasno in močno izrazila v igralskem liku, je Primožič vnesel v svojo pevsko partijo, ki je z načinom njegove interpretacije dvignila vrednost podajanja. Primožičev lik Rigoletta je nedvomno ena njegovih najmočnejših, odlično izdelanih kreacij ter je bil tudi v sami vpriporitvi te opere med vsemi solističnimi vlogami vrednostno najvišji prikaz. Vlogo Glide je izvedla Ribičeva, ki je bila igralski zelo razgibana in je pokazala očitno poglobitev v igralski smisel tega lika; prav tako pa je bila zelo dobra tudi pevski in to ne le po akribni pripravljenosti, ampak tudi glede interpretacije in estetske izdelanosti, s čimer je skupno z igralsko stranjo nudila lepo oblikovan in prijetno učinkovit lik Glide. Pevski odlična je bila v vlogi Maddalene

Kronika

• **Mussolinijev trg v Bukarešti.** Mestni občinski svet v Bukarešti je v zvezi s proslavo rumunske narodne praznika sklenil, da dva najlepša trga v mestu imenuje po Benitu Mussoliniju in Adolfu Hitlerju.

• **Velik dar vojakom na ruski fronti.** Vojaška zveza v Rimu je izročila Ministrstvu vojske za 400.000 lir volnenega perila in obleke kot dar vojakom, ki se bore na ruski fronti.

• **Delo zdravstvenih kolon.** V četrtek dne 6. novembra je dospela v Zalog pri Ljubljani sanitetna avtokolona pod vodstvom dr. Duceja. V dveh velikih avtomobilih, ki ju je dalo na razpolago notranje ministrstvo, so bili nameščeni najmodernejši zdravstveni aparati. Ljudstvo je občudovalo točnost in ustrežljivost gospodov zdravnikov. Pregledanih je bilo 826 oseb. Želimo, da bi ta avtokolona še obiskala naš kraj. Ugotovilo se je, da so naši otroci razmeroma slabo telesno razviti, sicer pa še dosti zdravi. Gg. zdravnikom in zdravstvenim pomočnikom se vsi lepo zahvaljujemo za velik trud in požrtvovalnost.

• **Bilanca prometnih nesreč v Italiji.** V vsej Kraljevini je bilo lanske leto 23.533 prometnih nesreč na cestah. Nasproti prejšnjemu letu se je število nesreč zmanjšalo za 5.571. Kot povzročitelji nesreč so zabeleženi v 4352 primerih motorna vozila, v 5721 primerih kolesarji, v 1600 primerih druga vozila, pešci v 5046 primerih, potniki, ki so jih prevzajala razna vozila pa v 9241 primerih. V statistiki so navedene tudi vrste razlogov, ki so dovele do nesreč. Večina nesreč se je zgodila zaradi neupoštevanja cestno-policijskih prepisov, velik del pa tudi zato, ker so vozniki prehitro vozili.

• **Velik pomen kovanja za italijansko gospodarstvo.** Kakor znano, se razprostirajo po severni Italiji, Piemontu, Emiliji in Toskani veliki kovanjski gozdovi. Računajo, da pokriva okoli 700.000 ha površine. Kovanje ima velik pomen za ljudsko prehrano, pa tudi kovanje les je vsestransko uporaben. Povprečno pridelava Italija letno okoli 4 milijone stotov kovanja, med katerim je mnogo maronija. Iz kovanja lesova lesa pa izdelajo letno okoli 800.000 kub. m raznih lesnih izdelkov.

• **Rudninsko bogastvo Dalmacije.** V bližini Vrh gorca pri Splitu je veliko ležišče asfalta, ki so ga izrabljali že za časa bivše Jugoslavije. Posebna industrijska družba, pri kateri je bila udeležena tudi bivša jugoslovanska vlada, je bila lastnica rudnika. Te dni so pregledali ležišča italijanski strokovnjaki in izrazili mnenje, da je pod asfaltom najbrže tudi petrolej. To sklepajo po tem, ker so tudi na Hrvaškem in v Albaniji pod asfaltom našli petrolej.

• **Skupni koncert hitlerjevske mladine in GIL-a.** V Petruzeljevem gledališču v Bariju je bil v petek zvečer ob številni udeležbi občinstva prvi koncert orkestra in pevskega zbora v skupni prireditvi hitlerjevske mladinske organizacije in GIL-a. Koncert je bil prvi te vrste v Italiji, sledila pa bo še serija skupnih gostovanj po vseh večjih mestih.

• **Smrt senatorja Mosca.** V Palermu je v soboto zjutraj umrl senator prof. Gaetano Mosca, star 83 let. Pokojnik je v italijanskem znanstvenem življenju zavzemal vidno mesto kot profesor zgodovine političnih ved. Bil je sodruhin številnih revij in dnevnikov ter je napisal vrsto pomembnih razprav, med njimi tudi »Osnove politične vede«.

• **Rojstni dan rumunskega kralja v Rimu.** V soboto so tudi v Rimu slovesno praznovali rojstni dan rumunskega kralja Mihaila I. Pri tej priložnosti je bila v rumunjski cerkvi v Rimu slovesna zahvalna služba božja, ki so ji prisostvovali člani rumunske kolonije s funkcijami poslaništva na čelu.

• **Omejitev avtobusnega prometa v Nemčiji.** V letošnji zimi bo avtobusni promet v vsej Nemčiji močno omejen. »Tagespost«

Dogoni goveje živine

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu te-le dogone za klavno živino:

v torek, dne 18. t. m. v Stični,
v torek, dne 18. t. m. v St. Jerneju,
v sredo, dne 19. t. m. v Vel. Loki,
v sredo, dne 19. t. m. v Ljubljani.

Golobova, ki je že v tej majhni partiji prikazala mnoge fine svoje tehnično izolirane in po barvi tako značilne glasbe; manj je učinkovala igralski v tej vlogi, ki sicer že sama na sebi nima kakšnih posebnih igralskih možnosti in jih je potrebno prav zaradi tega kolikor močnejše izraziti. Igralski tudi preveč zadržana in še nesamostojna je bila Stritarjeva, ki je tokrat prvič nastopila v solistični vlogi in bo s pogostim nastopanjem svoje igralske nedostatkne scasoma nedvomno odpravila; bila pa je zelo dobra pevski in je v svoji vlogi Giovanne predstavlja zelo prijetno barvan, mehek in že sedaj toliko ugodno izoliran, polno zvenel glas, da moremo pri njej v tem pogledu pričakovati zelo uspešnega razvoja. Igralski in pevski so bili prav dobri nadalje Lupša (Sparafucile), Dolničar, (Marullo) in Stadoljev (Borsa Matteo), ki so vsi ugodno prispevali enotni estetski zaključitvi solističnega zbora. Važno vlogo vojvode Mantovanskega je pel Manoševskij zadovoljivo in je še bolj učinkovito prikazal svojo vlogo v igralskem pogledu. Tudi zadovoljiv je bil v vlogi Monterona Pugelj, ki je s tem prvič po dolgem prestanku spet nastopil v ljubljanski operi kot njen član. Uspelo so izvesti svoje majhne vloge tudi vsi ostali solisti, med njimi Kos (Ceprano) Poličeva (grofica Ceprano), prav tako tudi balet v koreografiji Golovina. Prav dobro je izvedel svojo, dovolj delikatno nalogo tudi moški zbor, ki je tokrat lepo izrazil tudi dinamične fine in je bil prav tako glede tehnične izdelanosti povsem zadovoljiv; pripravil je v vodja zbor Simoniti. Zelo skrbno pripravljeno orkestru je dirigiral Zebre, ki je s pravilnim umevanjem poskrbel za pravilno vsebinsko interpretacijo. Orkester se je pod njegovim vodstvom po intenziteti ugodno prilagodil pevsem — razen na nekaterih mestih in prvem in drugim dejanju, kjer je bil odločno premočan in je soliste ali zbor deloma zakrival.

pravi, da bo v glavnem služil le še prevažanju delavstva, nameščenec in šolarjev. Kdor potuje zgolj iz osebnih potreb, mora na vsak način dati prednost drugim, ki morajo potovati iz javnih potreb. Mnogo prog bo ukinjenih. Kdor hoče potovati z avtobusom, stori prav, če se prej informira, katere proge sploh obratujejo.

• **Razpis zdravniških mest na Reki.** Uprava civilne bolnišnice na Reki je razpisala mesto primarija internega oddelka, primarija oddelka za kožne in spolne bolezni in pet asistentih mest. Cas za vlaganje prošelj do 31. decembra t. l.

IZ LJUBLJANE

u— **Nov grob.** Po kratki, mučni bolezni je za vedno zapustila svoje soproga pevskega mojstra Ka Rozalija Senčarjeva po rodu Rusova. Zapušta soproga, hčerko, mater, sestre in brate ter številno drugo sorodstvo. Na zadnji poti jo bodo spremlili v torek ob pol 15. iz kapele sv. Nikolaja na Zalah k Sv. Križu. Pokojnik blag spomin, žalujočim svojem naše iskreno sožalje!

u— **Velik koncert pevskega zbora Glasbene Matice.** Prihodnji ponedeljek 17. t. m. bo v veliki unisonski dvorani koncert Glasbene Matice, na katerem bodo sodelovali poleg pevskega zbora Glasbene Matice in simfoničnega orkestra Zveze godbenikov tudi solisti Valerija Heybalova, Franja Golobova in Julij Betetot. Koncertni spored obsega naslednja dela: Sattner: Jettejeva prisega za soli, mešani zbor in orkester. Nato bo zapela gđ. Heybalova s spremljevanjem orkestra Lajovčevega samospjeva. Pri zibel in Pesem o tkalci. Sklepna točka koncertnega sporeda je Arničeva Te Deum simfonija za mešani zbor in veliki orkester, ki se bo ob tej priložnosti v celoti javno izvajala. Vodstvo koncerta je v rokah Sama Hubada, ki je pripravil in naštel celoten izvedbo. Na koncert že danes opozarjamo. Začetek bo točno ob pol 7. uri zvečer. Vstopnice dobite v Knjižarni Glasbene Matice. (—)

Danes, Veseli teater ob 1/2 19.

u— **Veseli teater.** Ne zamudite ogledati si našega novega programa štev. 9, ki ga je občinstvo sprejelo s salvami smeha. Tekoči program je na sporemu le še ta teden. Predstave vsak torek, sredo, četrtek, soboto in nedeljo. Pričetek predstav je točno ob 18.30 (1/2). Naš program teče brez pavz in se konča tako zgodaj, da je občinstvu, ki stanuje tudi izven mestnega središča, še mogoče prispeti na zadnji tramvaj. Predpogoja vstopnic je vsak dan ob 10. do 1/2 13. in od 16. ure dalje pri naši dnevni blagajni. — Uprava.

u— **Pri Sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana I.** bo predaval v sredo 12. t. m. ob 18. uri g. inž. Gorjup Sergej o jesenskem delu v sadnem malem vrtu in sicer o jesenski saditvi sadnega drevja in grmičja ter o jesenskem gnojenju kot osnovi za pravilno prehrano in vzgojo sadnega drevja. Kraj: Kemijska predavalnica I. drž. realne gimnazije v Vegovi ulici. Vstop prost.

u— **Pevski zbor Glasbene Matice** ima v torek 11. t. m. ob 18.20 vajo vsega mešanega zbora z orkestrom v mali filharmonični dvorani in ne, kakor je bilo to javljeno, v operi. Prosimo vsi in točno!

u— **Namesto venca na grob pok. g. dr. Jožeta Bohinca** je daroval za mestne uboge g. Ivan Bizjak, parna pekarna 100 L. Namesto venca na grob blagopokojnega gosp. Ivana Samca so darovali: gospoda Olup Joško ml. in Maks Cimperman po 100 L. g. Kramarčič Vekoslav, trgovec pa 50 L. Društvo slepih v Ljubljani. — Darovalcem iskrena hvala! (—)

u— **V počastitve umrlih** so podarili za mestne reveže: ustluženci Narodnega in etnografskega muzeja 167 L. ob smrti prof. Vladimira Lapajnetja; ob smrti veletrgovca Ivana Samca je poslala 100 L. tverda Lenasi & Gerkman v Stritarjevi ul. 4. 100 L. je pa podarila rodbina Uršičeva z Zrinjskega c. 4.; ob smrti člana mest. sveta dr. Joža Bohinca je pa podarila 150 L. Zveza blagajniških zdravnikov Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine, a 500 L. so zbrali absolventi državne trgovske akademije ter je ob tej priložnosti naš trgovski naraščaj v resnici dokazal svoj socialni čim in zrelost za naloge gospodarskega življenja, hkrati je pa naš trgovski naraščaj dal najlepši zgled vsem

Celotni vtis premlerne vprizoritve Verdievega »Rigoletta« je bil zelo ugoden ter je predstava dosegla tako po notranji kakor po zunanji vrednosti izvedbe prav lep uspeh.

ZAPISKI

KAKO JE DELAL GOETHE

Hans Bethge priobčuje v svoji monografiji o Goetheju nekatere podrobnosti, ki nam odpirajo pogled v Goethejevo delavnico.

O rokopisu pesnika »Fausta« pravi, da je bil lep, prijeten in eleganten, vendar pa ne razodeva kakšnih izrazitih posebnosti, zlasti še ne svojevrstnih, posebno karakterističnih potez, kakor jih opažamo v pisavi premočnih slavnih ljudi. Goethejev rokopis ne kaže neizenačenosti, marveč je harmonično ureden.

Goethe je najrajši pisal stoji pri svojem pisalnem pultu. Samo kdaj pa kdaj je hodil po sobi in odpočival s pogledom skozi okno na vrt. Delal je v domači udobni obleki. V preprosti delavnici njegove bivše hiše v Weimarju sta še danes ohranjeni dve njegovi pisalni mizi: predvsem širok pisalni pult s številnimi predali, v katerih je imel spravljene večidel svoje mineraloške zbirke. Druga pisalna miza je bila dokaj neudobna, s knjižnimi policami, mapami in rokopi. Na pultu stoji še dandanes Napoleonova soka iz alžajskega stekla, ki jo je bil Goethe prinesel iz Strassburga, ter krožnik s prstjo, ki jo je weimarski velikan dan pred smrtjo sam prinesel s svojega vrta, ker jo je hotel mikroskopično preiskati, kar priča, v koliki meri so pesnika »Fausta« prav do zadnjega dne njegovega delovanja in rodovitnega življenja zanimali prirodoslovni problemi.

5. številka dramske izdaje Gledališkega lista je priložila članek dramaturga J.

starim in mladim, naj s dobrimi deli izkazujejo počaščenje najmlajim in zaslužnim pokojnim. Mestno poglavarstvo »reka vsem dobrotnikom mestnih revežev najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

u— **Glasbeni pouk v Igranju** na vaskovrstne harmonike in orglice nudi prvovrstni strokovnjak po lastni, odlično preizkušeni metodi. Prijave sprejema do nedelje oglasna uprava »Jutra« pod šifro »Mladinski zbor«.

u— **Nesreče.** Doma na dvorišču je padla šletna hčerka posestnika iz Dvora Pavla Plestenjakova in si zlomila levo nogo. S hleva je padel in si zlomil levo v rami Ignac Lenarčič, 19letni posestnikov sin iz Vnanjih gorc. Z lestve je padel 56letni posestnik Mihael Štefančič iz Fare pri Kočevju ter si zlomil levo nogo. Pri igri se je ponesrečil 10letni uradnikov sin Dušan Perhavec. Tako nesrečno je padel, da si je zlomil desno nogo. Ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici

Iz Novega mesta

n— **Nove uradne ure.** Glede na novo uredbo so tudi vsi novomeški državni in samoupravni uradi pričeli uradovati po novo določenih uradnih urah. Edino pri mestni občini so ostale uradne ure še vedno neizpremenjene in se sprejemajo stranke vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne. Pošta uraduje od 8. do 12. ure dopoldne od 9. do 13. in od 15. do 18. ure z izjemo blagajne, ki je odprta za stranke popoldne samo do 17. ure. Na okrajnem glavarstvu se odslej sprejemajo stranke samo ob ponedeljkih, sredah in petkih od 9. do 12. ure dopoldne. Vsi ostali državni uradi poslujejo dnevno neprekinjeno od 9. do 15. ure, vendar se stranke sprejemajo samo dopoldne do 12. ure. Ob nedeljah delajo vsi državni uradi od 9. do 13. ure. Na nove uradne ure se posebno opozarjajo okoliščani, da ne bodo zaman delali poti v Novo mesto.

n— **Seja mestnega sveta.** V torek 11. novembra ob 15. uri bo v občinski posvetovalnici na rotovzu seja mestnega občinskega sveta. Na dnevnem redu seje je sklepanje o predlogu proračuna občine, ubožnega sklada, veterinarskega sklada, turističnega sklada, vodovoda in elektrike za proračunsko leto 1942 in sklepanje o predlogu pravilnika za izvrševanje proračuna za leto 1942.

n— **»Pesem s ceste«** na novomeškem odru. V petek 14. novembra gostuje v Prosvetnem domu ljubljanskega Narodno gledališča, ki vprizori v režiji Petra Malca znano šurekovo veseligrlo z godbo in petjem »Pesem s ceste«. V glavnih vlogah nastopijo Kraljeva, Starčeva, Košič, Košuta, Nakrst, Razberger in Venišnik. Ta veseligrlo je že lani dosegla na vseh naših odrih prodoren uspeh in bo tudi novomeško občinstvo sijajno zabavala.

n— **Slikarska in kiparska razstava.** Novomeški rojak g. Vladimir Brejc, član Umetniškega kluba slovenskih likovnih likovnih umetnikov, je v prostorih cvetličarne na Glavnem trgu razstavil svoja največja in najboljša slikarska in kiparska dela. Razstava ostane odprta do nedelje 17. novembra in vlada zanjo v vseh krogih veliko zanimanje. Prvi dan razstave je bil obisk kar zadovoljiv in so Novomeščani z zanimanjem opazovali napredek svojega mladega rojaka.

Iz Trsta

Umrli so 84letna Antonija Miloševa vdova Lupieri, 84letna Katarina Copova vdova Kač, 87letna Ivana Cotmanova, 63letna Marija Podorehova, 77letni Franc Šturm in 60letni Andrej Jamšek. — Na oklicih so pari zasebni nameščenec Giovanni Camillo in dnevnica Frančiška Bremčeva, mehanik Egidio Barberin in zasebnica Stefanija Kričičeva, železničar Olivio Milanese in zasebnica Stefanija Vidmarjeva.

Z Gorenjskega

O gorenjski deželci piše neki Villibald Kolleger v mariborskem dnevniku med drugim: Če je bilo Koroško že doslej biser v vencu alpskih dežel, se je čar te dežele zdaj še povečal. Gorenjsko pod Karavankami se prav nič ne razlikuje od dežele onkraj Karavank. To je biser, čigar vrednost je, če odštejemo vse drugo, že samo v tem, da je to izrazito turško-prometno področje. Številni blejski hoteli so v teku vojne zaradi prometnih težav in iz drugih vzrokov ne morejo izkoristiti, vendar pa nudijo za mirovno dobo izgleda, po katerih bo podoba koroške dežele v turškem prometu docela zaokrožena. Kdor je kdaj videl Blejsko jezero z visokimi grajskimi skalami, ta pač vé, kolikšen zaklad je Koroško pridobilo

Vidmarja o »Botru Andražu«, prof. dr. Mirka Rupla opazke o prireditvi Držicevega »Dunda Maroja« za slovenski oder in odlomke iz slovenske prireditve z naslovom »Dva samogovora«. »Gledališki list« izdaja Narodno gledališče v Ljubljani.

Skupina hrvaških književnikov in novinarjev je pod vodstvom pesnika Nizetea, kulturnega atašeja pri hrvaškem poslaništvu v Rimu, obiskala Italijo in Večno mesto.

Razstave o razvoju Rima. Istituto di Studi Romani pripravlja ciklus razstav z naslovom »Podoba Rima«. Te razstave bodo v stopnjiviti zaporednosti prikazovale razne dokumente o razvoju Rima in sicer v obliki nazornih podob posameznih trgov, fontan, kupol, kampanj, ulic, cerkva, palač itd. v njihovih topografskih in monumentalnih značilnostih in razvoju posameznih sestavin ali njih celote. Tako bodo sčasoma ilustrirani in podrobno komentirani vsi pogledi na Večno mesto v vrsti razstav, ki naj si sledijo leto za leto. Razstavljeno bo veliko število slik, risb, grafik, arhivalnih in drugih dokumentov visoke umetnostne ali zgodovinske vrednosti. Za prva razstava, posvečena tradicionalnemu trgu Piazza Navona, bo podala izbrano ikonografsko podobo tega rimskega trga od Domicijanovega stadija, ki je bil nekoč na tem mestu, do današnjih dni. Slika arhitektonskega razvoja tega trga bo izpolnjena s podobami pisanege in živahnege življenja, ki se je prelivalo po tem prostoru od davnih časov do danes; pompozni slavnosti, obredov in napomembnejših dogodkov, ki so se odigrali na tem mestu, pri čemer ne bodo pozabljene tudi slavne osebnosti, ki so združene z zgodovino navoskega trga. S takimi smotnimi razstavami bodo Rimljani in z njimi ostala Italija spoznavali razvoj in rast tega edinstvenega mesta.

pretelko pomlad. Kdor pa je videl Bohinjsko jezero s svojim očarljivim ozadjem, se bo vedno še vračal v trikotnik, nad katerim se mogočno dviga Triglav, v čigar prepadih prebiva bajni Zlatogor. Gorenjsko pridobiva kot turško-prometna deželica svojo veljavo z velikim številom hotelov in gostišč, v katerih je presenetljivo mnogo postelj. Tu je bil osredotočen pretežni del bivešega jugoslovanskega turškega prometa.

Prvo učiteljsko zborovanje v Mežiški dolini je bilo nedavno v novi šoli v Guštanju. Okrožni učiteljski vodja Alfred Piller se je v nagovoru spominjal 27 padlih koroških učiteljev. Sledila je pevska ura pod vodstvom nadučitelja Romana Maierja. Potem je Alfred Piller predaval o novem nemškem ljudskem redu in o politiki glede tujih narodnosti. K predavanju je prišel tudi dravograjski politični komisar Grum. Vladni svetnik Gornik je slednjič izpregovoril o nemškem pouku na Gorenjskem in v Mežiški dolini. Popoldne je bilo športno vezbanje pod vodstvom okrožne športne učiteljice Frida Flajslove. Sestanek je zaključil z razgovorom o praktičnih šolskih zadevah.

V Dravogradu so preместиili poštni urad. Dosedanji poštni prostori niso ustrezali, zdaj pa je pošta urejena v bivši Lorberjevi vili na koncu trga. Premestitev je bila tudi zato potrebna, ker je okoliški poštni urad opuščen. Nove prostore pravkar preurejajo.

Kaznovan tenorist. Aleksander Schnabl iz Grada prebiva že vrsto let kot trgovski uradnik v Berlinu, poleti pa prihaja letovat na Koroško. Svoječas je namreč bil operni tenorist in je nastopal v raznih mestih, med drugim tudi v Celovcu. Leta 1922 pa se je prehladil in izgubil glas. Letos v avgustu je spet prišel na Koroško in se nastanil pri kmetski družini Plešchitschnig blizu Velkoveca. V družini imajo dve dijakini in tema je razlagal različne »berlinske novice« ter zatrjeval, da ni narodni socialist. Takoj je bil ovaden in preteklil turek je bil pred celovškimi deželnim sodiščem obsojen na 8 mesecev ječe zavojo širjenja mrznje proti narodnemu socializmu.

Iz Spodnje štajerske

Novi grobovi. V mariborski bolnišnici so umrli: 15letni Janez Demšar z Jelovca, 45letna kontoristinja Stefka Storova iz Maribora, 51letna Marija Ribičeva s Pobrežja ter petletni Stefan Turk. Nadalje so umrli: 64letna zasebnica Rezi Kranjčeva v Krčevini, 69letni hišni posestnik Franc Babič na Meljskem hribu, 78letna Berta Strajherjeva na Pobrežju, 79letna zasebnica Marija Gabrevčeva na Pobrežju, 69letni posestnik Jože Vremec na Počehovi, 72letna vdova sprevednika Matilda Prelogova, 66letna soproga mizarskega mojstra Roza Staudingerjeva in 83letna hišna posestnica Elizabeta Požakova v Mariboru. — V celjski bolnišnici je umrl 47letni trgovec Hans Polandt iz Rogaska Slatine, kjer so ga v nedeljo pokopali.

Oddaja avtomobilskih gum. Mariborski politični komisar opozarja s posebno objavo vse lastnike avtomobilov, ki jim promet ni dovoljen, da morajo oddati avtomobilske gume. Oddati je treba tudi gume tistih vozov na konjsko vprego, ki niso v prometu. Kdor ne bo oddal, kakor je predpisano, bo kaznovan z zaporom, poleg tega mu bodo gume odvzete brez odškodnine.

Uvedba petrolejskih kart. Politični komisar je v nedeljo objavil, da se na mariborskem področju uvedejo petrolejske nakaznice. Pravico do njih imajo samo tisti, ki nimajo druge prilike, da bi si oskrbeli razsvetljavo in ki potrebujejo petrolej tudi za kuhinjo in kurjavo.

Preimenovanje v Celju. Dosedanji Cerkveni trg v Celju se zdaj imenuje Trg dr. Frica Zanggerja. Dr. Fritz Zangger, ki je umrl pred dvema letoma, je bil vodja celjskega Kulturbunda. Bivša Kovaška ulica pa se poslej imenuje po slikarju in grafiku Avgustu Seebacherju, ki je bil Celjan po rodu in je ustvaril več slik in grafičnih del z motivi Celja.

V Kozjem je bil nedavno zborovanje Heimabunda. Zborovanje je pričel krajevni vodja Pichler, nakar je predaval Sep Jellenz iz Celja.

Iz Hrvatske

Osnovan je polk poglavnika. S poglavnikom dovoljenjem je bil v Zagrebu ustanovljen polk poglavnika dr. Ante Pavelića. V njem bodo služili lahko mladeniči iz vseh krajev Hrvatske, prednost pa bodo imeli oni, ki so se sami udeleževali v ustaškem pokretu doma ali v inozemstvu, ali katerih starši in sorodniki so bili člani ustaškega gibanja.

Nov hrvaški denar. Od sobote 8. t. m. so v prometu novi bankovci po 500, 50 in 10 kun. Hrvatski listi objavljajo daljši opis vsakega posameznega bankovca.

Škofovska konferenca. 17. t. m. bo v Zagrebu škofovska konferenca pod predsedstvom nadškofa dr. Alojzija Stepinca. Konferenca se bodo udeležili škofi iz vseh hrvaških krajev. Razpravljali bodo o važnih cerkvenih vprašanjih.

Sestanek mestnih županov. Zagrebški mestni načelnik g. Ivan Werner je kot predsednik Zveze mest nezavisne države Hrvatske sklical sejo upravnega odbora Zveze mest za 17. t. m.

Hrvatsko-bolgarska vzajemnost. Pretekli teden je bil v Bolgariji posvečen Hrvatski. Vsi listi so posejali temu veliko pozornost in izšel je niz člankov, v katerih pisci najtopleje pišejo o Hrvatih in njihovih državi ter poudarjajo, da so Hrvati najbližji in najboljši prijatelji bolgarskega naroda.

Položaj hrvatskega delavstva v Nemčiji. Kakor znano, dela v nemškem vojnem gospodarstvu na desetisoče Hrvatov in Hrvatice. Glede zaslužka so bili že doslej izenačeni z nemškimi delavci, zdaj bodo pa uživali tudi vse blagodati socialnega zavarovanja. Po predvidenem načrtu se bo nudila zdravniška pomoč tudi članom delavceve rodbine v domovini.

Stolnica v Djakovcu je popravljena. Na veliki petek je bila z granato poškodovana djakovska stolna cerkev. Zdaj so končali s popravilnimi deli.

Naraste reke in potoki v Hrvatskem Zagorju. Zaradi enega in deževja zadnjih dni so narasli potoki in reke ter preplavili mnoga polja.

Hrvatski vseučiliščniki na Dunaju. Letos je šlo veliko število hrvatskih vseučiliščnikov na razne visoke šole v Nemčijo. Zlasti veliko število jih je na Dunaju. Tam so ustanovili svojo društvo »Avgust Šenca 1940«.

Začasna ustanovitve tovornih pošilk za Zagreb. Zaradi velikanse zatrapanosti za

grebiškega tovornega kolodvora je bilo od 6. t. m. do današnjega dne ustavljeno prevzemanje vsakovrstnih pošilk blaga za zagrebško postajo. Izvzeto so bile edino pošiljke živega blaga in vojaški transporti.

Tri poroke in krst na isti dan v eni družini. V Gradcu so v hiši Ive Koričančica praznovali redko slavnost. Na dan zlate poroke zakonave Koričančev sta se poročila tudi sin in hčerka slavjenice. Za nameček pa se je tega dne jubilejantoma rodil še vnuk. Pri slavnosti je bila navzoča tudi mati zlatoporočencev, ki je za to priliko prišla kljub svojim 93 letom iz Bosanske Gradiške.

Preskrba velike župe Hum z vodo. Te dni so tehnični strokovnjaki opravili na terenu meritve za gradnjo vodovoda Studenci—Capljina—Metković, ki bo dolg okoli 30 km. Mišljenja strokovnjakov je, naj bi se voda zajela iz reke Studenčice, na kraju, imenovanem Vakufski izvir. Moč tega studenca znaša 620 litrov v sekundi. Vodovod naj bi napajal s pitno vodo vasi od Studenci do Capljine in od tu do Gabele in Metkovića. Tudi novo luko Ploče hočejo priključiti k temu vodovodu.

Brezvestni trgovci. Hrvatski listi, poročajo, da je ob priliki pregleda živinskih zalog po mestnem tržnem nadzorstvu v Sarajevu bilo v nekatere skladiščih nakupičenega mnogo blaga, da bi ga trgovci pozneje prodajali po višjih cenah. Skrito blago je bilo zaplenjeno, proti trgovcem pa uvedena preiskava.

Pozor pred prevarami! Zagrebški magistrat znova opozarja, da imajo osebe, ki vrše kontrolo po hišah, pismen odlok mestnega magistrata in svojo osebo izkaznico. Zato zaradi vedno množičnih se prijav opozarja meštane, naj tudi od uniformiranih ljudi, ki preiskujejo stanovanja in strankam odnašajo življenjske potreščine in oblačila, vedno zahtevajo pismen nalog.

Prosvetno delo v hrvatski vojski. Po mnogih garnizijah se vršijo tečaj za ne-pismene vojake. Tudi v Karlovcu ima eden takih tečajev 180 marljivih učencev, ki so večinoma iz banjałuške okolice. Tedensko imajo 7 ur pouka.

Kdo sme nositi naslov profesor? Te dni je izšlo tolmachenje paragrafa 92. najnovije zakonske odredbe o hrvatskem vseučilišču. Po tem tolmachenju lahko nosi naslov profesorja samo slušatelj hrvatskega vseučilišča v Zagrebu, ki je tam diplomiral.

Iz Srbije

Žrtve komunistov. Beogradska »Obnova« poroča iz Arandjelovca, da komunisti ubijajo vse odličnejše osebnosti v krajih, ki jih zasedajo. Nato navaja nekaj imen umorjenih domoljubov in zaključuje: »Srbija se ni očistila banditov in ubijalcev. Po obracunu, ki je zdaj v teku, pa bo rdeča kuga popolnoma izkoreninjena iz Sumadije. Žrtve bodo masčevane.«

V Beogradu je bilo ustreljenih 100 Židov in komunistov. Beogradska »Obnova« je objavilo naslednje službeno obvestilo: Za masčevanje za napad na nekega nemškega stražnika je bilo ustreljenih 100 komunistov in Židov.

»Sprevod prevaramih.« Pod tem naslovom piše beogradska »Obnova« o prostozidarski razstavi v Beogradu, ki jo je došlo obiskalo že nad 20.000 ljudi. Obisk pa nikakor še ne popušta. »Sprevod prevaramih« je odločen opomin, da se je treba varovati Židov, največjih sovražnikov človeštva.

Slovenska kolonija v Vrnjački banji je gotovo največja v Srbiji. Nastanjena je v zgradbi Ko-Op-a »L. Djordje«, kjer biva 80 oseb. V železničarskem domu je 30 oseb, po raznih zasebnih zgradbah pa tudi 40 o

SPORT

Med žogami dveh vrst

Dve tekmi pretekle nedelje; v nogometu in table-tenisu je zmagala Mladika

Ljubljana, 10. novembra. Brezpomembna je bila zadnja športna nedelja v športu in še škoda je tega termina po vrhu, ker so nebeski vremenarji spreminili svoje namene tako, da bi bila sobota za prireditve vseh vrst, prav gotovo pa za one, ki so jih imeli določene oni iz nogometnega tabora. Toda sklep je bil storjen in nogometni dogodki te nedelje so bili odloženi na poznejši čas. V zadnjem hipu so se za izpolnitev sponora javili pristajali male žogice, tabletenisti Mladike in Korotana, češ da imajo poravnati neke medsebojne račune — v znamenju prestiža predstavnikov obeh najuglednejših edinic našega tabletenisa. Mimo njih so se sporazumeli še drugi, in sicer prijatelji velike žoge nogometaši Marsa in Mladike, za prijateljsko tekmo, v kateri je bilo videti marsikaj zanimivega; škoda je, da je prireditelj imela povsem domače obeležje in bo ostala ohranjena samo v kronikah obeh — prijetno in neprijetno — prizadetih: Mladika je na svojem terenu spravila zmago, ki še bolj podčrtava njeno vodilno pozicijo v drugem ljubljanskem razredu.

Če se enkrat pregledamo športne dogodke minule nedelje, moramo ugotoviti, da je Mladika ta dan prišla do dveh zgornjih uspehov; najprej je čisto neporečno zmagala z veliko žogo nad enajstoročnico Marsa — to je najresnejši kandidat za drugo najboljšo mesto med elito nogometnih klubov naše pokrajine, potem je zabeležila še nesporni uspeh nad tableteniskimi tekmečji iz Korotana — v dvoboju z malo žogico. To pomeni, da pri Mladiki delajo.

Kljub vsemu je bilanca pretekle športne nedelje precej skromna in komaj važna toliko, da bo našla svoje vidno mesto v anafih, dala pa je za silo odgovor na vprašanje, da so naši športniki še zvesti svojim tradicijam!

Najboljši table-tenisti med seboj

Mladika je v prijateljskem dvoboju premagala Korotana s 5:3

V dvoranji SK Mladike na Kodeljevem je bil v dopoldanskih urah napovedani dvoboj trenutno najboljših tableteniskih klubov naše pokrajine, Mladike in Korotana. Ker so bili Korotanci dvakrat uspešnejši,

so hoteli Mladiki dokazati, da so kljub temu še vedno boljši, ker so prej nastopali nekompletni. Toda tudi sedaj niso mogli igrati kompletni, ker je obol R. Strojnik in ga je zamenjal mladi Recek. Korotan je prišel na dvoboj v najboljši postavi Lackner—Bradeško—Meralo. Čeprav je vsa teža dvoboja slonela na Medvedu in Krečiču, je Mladika prav zaslužno premagala nasprotnike in gotovo je še toliko, da bi bil rezultat prav gotovo večji, če bi bil lahko nastopil še Strojnik.

Tehnični izidi dvoboja so bili tle: Recek je presenetil Meralo, ki se je znašel prepozno z 21:13 in 23:21. Medved je točno, toda zaslužno porazil Bradeško z 10:21, 21:19, 21:19. Nato sta se pomerila klubska prva Krečič in Lackner, med katerima je Krečič odločil v treh setih zmago v korist Mladike z 21:16, 15:21, 21:14. Medved je s krasnimi »drivesi« pregazil Meralo z 21:9 in 21:13. Stanje je bilo že tedaj 4:0 in poraz Korotana se je zdel katastrofalen; toda »fortuna« se je slednjič nasmešila tudi njemu in pod njenim okriljem je Lackner premagal Recka s 15:21, 21:13, 21:13. Bradeško Krečiča z 21:14, 21:18 ter nato še v živahni in borbeni igri Lackner Medveda z nekoliko sreče s 24:22, 12:21, 23:21. Stanje je bilo 4:3. Odločilna partija med Krečičem in Meralo je z zmago Krečiča z 21:13 in 23:21 prinesla Mladiki peto točko in zmago.

Tudi to pot so se izkazali Medved in Krečič (Mladika) ter Lackner (Korotan), medtem ko so ostali še zaostajali. Vse igre so bile zelo napete in borbene, ker so igralci vložili vse svoje znanje in voljo.

Drugi uspeh Mladike

SK Mars je izgubil prijateljsko tekmo 5:3 (0:2)

Na svojem igrišču, vsekakor nekoliko tesnem in zanjo posebno prikladnem, je enajstoročnica Mladike odigrala v dopoldanskih urah prijateljsko tekmo z enajstoročnico Marsa in jo — brez ugovorov in pridržkov — s 5:3 (2:0) odločila v svojo korist. Mars je imel precej neprijetnih z neobičajnimi razdaljami prostora, Mladikarji pa so razvili na njem živahno in koristno igranje, ki jim je prinesla nepričakovani uspeh — v potrditve dejstva, da letos navsezadnje nimajo zaman glavne besede v II. ljubljanskem razredu.

Škoda, da srečanje ni bilo napovedano in naprej in je zato le majhno število gledalcev spremljalo ta neoficielni uspeh agilnega mostva s Kodeljevega.

Roma vodi!
Izidi III. kola v italijanskem državnem prvenstvu

III. kolo tekem za državno prvenstvo v A-diviziji je bilo po izidih kaj malo podobno prejšnjemu, saj so razen enega remisa zmagala vsa mostva s precej izdatnimi razlikami, potrdilo pa je še enkrat, da gre najboljšo mesto še zmerom Romi, zadnje pa lanskemu prvaku Bologni.

Izredno dobro se je v teh dvobojih držala Triestina, ki si je s 5:0 proti Livornu utrdila dobro podlago za nadaljnje računanje količinskih in se uvrstila med štiri ostale klube, ki s skupnimi točkami sledijo vodilni Romi. Podrobni izidi nedeljskega kola v tej diviziji so bili:

V Genovi: Liguria-Lazio 4 : 1 (3 : 0), v Torinu: Torino-Ambrosiana 1 : 1 (1 : 1), v Trstu: Triestina-Livorno 5 : 1 (1 : 1), v Benetkah: Venezia-Modena 3 : 1 (2 : 0), v Bergamu: Atalanta-Napoli 5 : 1 (5 : 1),

ran, Peček, Lipah, Presetnik, Plut, Gregorin. Režiser dr. Krefl.

Prva režija Milana Skrbineška v letošnji sezoni bo delo slovenskega dramatika Janeza Jalega »Dom«. Ta drama iz kmečkega življenja kaže eno izmed zgodb, ki so v grunarskem življenju pogoste: propad posestva zaradi sebičnosti otrok. Jalen je podal v dejanju posrečeno označeno značaj in jih opremil z najzanimivejšo potezo našega kmeta: ljubeznijo do rodne grude, ki mu jo pomaga rešiti. Igrali bodo: Marija Vera, Gregorin, Presetnik, Mira Danilova, Simčičeva, Tiran, Bratina, Ukmar-Boltarjeva. — Opozorjamo na to premiero, ki bo jutri v sredo 12. t. m. ob 17.30 za red Premierski.

OPERA:
Torek, 11. nov. zaprto.
Sreda, 12. nov. Rigoletto. Red Sreda. Začetek ob 17. uri.
Četrtek, 13. novembra: Aida. Red Četrtek. Začetek ob 16.30 uri.

J. Marquand

HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

»Da, to bi bilo jako prijazno,« je odgovoril gospod Moto. »Mislim, da bi lahko zboljšali položaj, če bi zaklicali, da je tu policija.«

S puško v rokah je priskočil k meni. Jaz sem bil ta čas odrinil Noro Joyceovo od vrat. Gospod Moto jih je odprl in njegov glas se je rezko razlegel po dvorišču.

»Policija! Izdani smo! Njegova prevzvišenost je v rokah policije! Reši, kdor se more! Policija!« Nato je pritalil glas: »Hitro, gospod Nelson, podvizajte se!«

V vsakem drugem trenutku bi se bil zavedal, da ni moje dejanje ne več ne manj kakor poskus samomora. Najbrže je tudi bilo tako, a jaz nisem bil zmožen pretehtati, kaj je verjetno in kaj ni. Kakor bi trenil, sem planil skozi vrata svetlišča, streljaje s samokresom na desno in levo. Pri svetlobi zvezd sem videl, da stojim na terasi z marmornato ograjo, odkoder so baš nasproti vrat stopnice vodile nizdol. Pri sredi stopnic so stali ljudje, pet ali šest jih je utegnulo biti. Ko sem ustrelil proti njim, so se spustili v beg. Očitno so bili prav tako zmedeni kakor jaz sam. Če izgube Kitajci voditelja, radi vzamejo podplate pod pazduho. Najbolj me je skrbelo to, da se ne bi vrnil ter osvoobilil Vu Lo Fenga in gospoda Takahare. Nora je bila zapustila

55

svetišče tik za menoj. Zgrabil sem jo za roko in zdiral z njo po stopnicah nizdol. Ob znožju stopnic so bila vnanja vrata, ki so vodila skozi obzidje na cesto.

»Vrata so najbrže zaklenjena,« je menil knez Tung, ko naju je došel. »Dovolite...«

Krenil je mimo naju naprej. Začela sva škripanje; vrata niso bila zaklenjena in v naslednjem trenutku smo bili na cesti.

Tik pred vrati je stal avtomobil. Ko sem ga zagledal, sem se spomnil, da je bil Vu Lo Feng narotil svoj lastni voz. Vsa stvar se je bila izvršila tako naglo, da vozač ni mogel zaslučiti, kaj se godi.

»Tiho!« sem mu ukazal. »Ostani, kjer si!«

Nato sem rekel Nori Joyceovi, naj sede v voz. Gospod Pu s svojim zavojem slikanec je vstopil za njo. Zadnji je prisledel knez Tung. Ta mah sem se zavedel, da gospoda Mota ni z nami.

»Moto!« sem zaklical. »Moto!«

Toda odgovora nisem dobil.

»Na pot, prepustimo ga usodi,« je rekel knez Tung. »Tu ostani ni varno. Rad bi spravil svoje slikanec na boljši kraj.«

»Ne, če ne pride, stopim ponj,« sem odvrnil.

Tako bi bil tudi storil, kajti gospod Moto se je bil izkazal za dobrega tovariša.

»Oh, Tom, nikar tega ne delajte!« je zaječala Nora.

Tedaj sem začel, da teče nekdo za nami. Obrnil sem se in zagledal gospoda Mota, kako je planil skozi vrata.

»Rigoletto« spada med tri najpopularnejše Verdijeve opere: »Trubadurje« in »Traviato«. Delo je nastalo v času njegovega največjega skladateljskega razmaha in mu prineslo mimo omenjenih dveh največ slave. Pevne partije, ki jim je položeno dramatično dejanje, nudijo pevcom priljubljene naloge. Razen Primožiča, ki bo pel naslovno partijo, je zasedba opere nova. Partia Rigoletta, ki jo poje Primožič že v teku mnogih sezon na našem odru, je ena izmed njegovih najizrazitejših stvaritev. K velikemu uspehu premiere je pripomogla Ribičeva v partiji Gilde, ki je žela za svoje petje poleg Primožiča ponovne igranje na odprti sceni. Vojvodno poje Manoševski, Madaleno Golobova, Sparafucila Lupša, Monterona Pugej, Sodelujejo še: Poličeva, Stritarjeva, Sladojevič, Dolničar in Kos. Dirigent D. Zebre, ki je opero muzikalno našel, dirigira na pamet. Režiser R. Primožič, koreograf ing. P. Golovin.

Radio Ljubljana

Torek, 11. novembra 1941-XX.

Ob 7.30: Poročila v slovenščini, 7.45: Pesta glasba, v odmoru napoved časa, 8.15: Poročila v italijanski, 12.15: Simfonična glasba, 12.40: Orkester pod vodstvom mojstra Angelinija, 13: Napoved časa — Poročila v italijanski, 13.15: Komunikacije glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini, 13.17: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanica, 14: Poročila v italijanski, 14.15: Orkestralna glasba pod vodstvom mojstra Petranja, 14.45: Poročila v slovenščini, 17: Napoved časa — spuščanje zastave, 17.15: Ignacij Jolovski — oratorij Georgija Strassenbergerja, 19.30: Poročila v slovenščini, 19.45: Pesmi in melodije, 20: Napoved časa — poročila v italijanski, 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini, 20.35: Nacionalne himne, 20.40: Gledališka sezona EIAR, 2. dejanje opere »Poročna noč« glasba Domenica Monleone — Emirial glasba Bruna Marillia, v odmoru slovensko predavanje, 22.20: Odlomki iz gledaliških baletov, 22.45: Poročila v italijanski.

Janez Jalen, »Dom«

Poleg odličnih starejših članov naše Drame, z Marijo Vero v vlogi slovenske matere na čelu, bomo videli v tej uprizoritvi tudi večje število mladih, nadarjenih dramskih igralcev in igralcev. Eno izmed glavnih moških vlog bo igral Franc Presetnik. Ta mladi igralci, ki je štiri leta član naše Drame in se polagoma s prav lepim uspehom uveljavlja tudi v odgovornejših vlogah, je pokazal poseben dar za ustvarjanje kmečkih junakov in značajev. Njegova naravnost in nepriljubljenost, ugodna zunanost in poteza korenjaštva, ki je zanj značilna, mu izvrstno služijo.

Kot nosilec glavnih moških vlog v »Razvalini življenja«, »Naši krvi« in »Vinčarjih« se je opredelil v stroko, za katero nam zori v njem zanesljiv igralec.

Tudi v sodobnih in v klasičnih igrah je bil zapažen kot marljiv in priklonen igralec. V Jalnovem »Domu« bo igral vlogo domačega sina, čigar ljubezen do rodne grude in domačega grunta korenini tako globoko v njegovem bistvu, da more njegova vera prepričati vse omahljive in obupane rodbinske člane, da je še možno rešiti propadajoči dom. Od Jalna naslova in igralsko hvalno oblikovani značaj Tina bo za Presetnika ustrežajoča vloga, za katero so mu dani vsi pogoji.

Drama je režiral Milan Skrbinešek, ki ga pozna občinstvo kot režiserja predvsem naših domačih kmečkih, pa tudi salonskih iger. Njegovo veliko razumevanje za naše kmečko življenje in njegova izredna vestnost v dognanju celote in igralskih potan-

Umri je, previden s sv. zakramenti, naš dobri oče, stari oče in stric

Matko Zupanc

uradnik Združenih papirnic v p.

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 11. novembra 1941 ob 16. uri iz Zg. Zadobrove št. 44 na pokopališče v D. M. v Polju.

Zaljujoči hčerki
MARTA in ANICA
ter sorodniki

kosti so posebno za naš mladi naraščaj, ki bo nastopal v tej igri, velikega pomena.

Požar v štorovju

Sv. Križ pri Litiji, 10. nov. V sredo 5. t. m. ob 13. je gorelo v bližini vasi Štorovju, obč. Sv. Križ. Kako je nastal požar, je neznan.

V Štorovju ima hišo in zidnico g. Zupan Jože. On in žena sta šla že zjutraj z doma radi nabave življenjskih potrebščin. Doma so ostali le štirje majhni otroci.

Nihče v bližini ni opazil požara. Sele, ko je bila že vsa hiša v dimu, je prihitel sin posestnika Mrzel Rudolf in rešil otroke iz goreče hiše.

Hiša je popolnoma zgorela, zidnico so pa še v pravem času pogasili.

V hiši je imel gospodar vse poljske predelke. Zgorelo je vse. Poleg tega so pogoreli vsi pridelki njegovemu bratu Janzu Zupanu. Oba sta močno prizadeta.

saj sta ostala na zimo brez strehe in hrane. Ves trud celega leta je uničen.

Na kraj nesreče so takoj prišli g. brigadir Mazzulla Santo in bivši komandir g. Janez Slak.

Škoda znaša 9380 Lir.

Sestrazredna ljudska šola v Sv. Križu je že dolgo preobremenjena. Na šoli so bile že dalj časa samo štiri učne moči. Otroci je okoli petsto. Mlada upraviteljica tukajšnje šole gospodica Sušteršič Marija že dalj časa poleg dela v svojem razredu opravlja tudi upraviteljske posle. Sedaj sta dodeljeni na šolo dve novi moški učni moči in sicer g. Torelli, prej upravitelj šole v Zidanem mostu in g. Petje bivši nadzornik krškega okraja.

Učitelstvo tukajšnje šole ju z veseljem pozdravlja in jima želi na novem mestu obilo sreče in uspehov.

RAJTE V »JUTRU«

Mali oglasi

Službe išče

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Lesni manipulant

išče službo za takoj. Demšar Milan, Drenovgric, Vrhnika. 18817-2

Služkinja

važna kuhe in vseh hišnih del, išče službo. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Varnost«. 18814-2

Prodaj

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prodaj

150 zabojev za jabolka, velikost po 25—40 kg. Knezoška ulica, pri novi cerkvi v Šiški, mesarija Krusič. 18810-6

Peči in štedilnike

različne velikosti, več trikotnikov in nove pisalne mize, napravljeni. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 18821-6

Kupim

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Gumo rabljeno

vsako količino, vseh vrst kupa in plača najbolje Metalijs, Gosposvetska c. 16, tel. 32-88. 18822-7

Auto, moto

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Osební avto

Ford Eifel, malo vožen, predelan na ogled, nove pnevmatike, napravljen za 22.500 lir. Šmartinska 24-1 desno. 18868-10

Oblčila

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Nov damski plašč

prodaj. Rimska 2-III, levo, vrata 20. 18805-13

Prodaj

blago za moški plašč, marango s podlogo. Zamenjati 2 vrči cimenta za živila. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18816-13

Les

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dražba lesa

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov, Ljubljana, Cesta 29. oktobra št. 24-1, bo prodajala na javni dražbi, ki bo dne 23. novembra 1941 pri gornji upravi, cca 2450 p.m. bukovne blodovine na panju z območja svoje šumske uprave v Straži. Pojasnila, pogoji in tiskovine so na razpolago pri gornji upravi v Ljubljani in v Straži. 18867-15

Stanovanje

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dvosob. stanovanje

oddaj takoj v bližini magistrata za 228 lir mesečno. Prednost ima tisti, ki odkupi ključni ugodno. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18819-21

Stanovanja

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dvosob. stanovanje

iščem v hišici ali vili na periferiji, vodovod, elektrika — zamenjam malo stanovanje, strogo središče, eventualno doplačilo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Hišica«. 18813-21a

Sobe išče

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Gospod

v stalni službi, išče opremljeno sobo, najraje v centru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Strogo separirano«. 18808-23a

Opremljeno sobo

z dvema posteljnima in suoparbo kuhinje, iščem. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dam nagrado«. 18809-29

Lokali

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Lokal

v najprometnejši ulici Ljubljane, oddaj za 380 lir mesečno. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18820-19

Glasbila

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Klavirsko

harmoniko prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18811-26

Stroji

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prodaj

pisalni stroj Stowor Record Velek, skoraj nov, en stroj kovčeg Olympia, radio »Siera«, nov. — Gasilska 15, Slaga. 18806-29

Kurišče

k lokomobili od cca 40 KS za kurjenje z žaganjem, kupim. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18809-29

Odeje

iz vate in puha — nove in stare — vam pošljemo. Ljubljana, Marjin trg 2-11. 18560-30

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri

Beseda L — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Obri